

Informace pro lékařské praxe číslo 4/2011

ročník XI

Vydavatel:

Švejnhová a přátelé, s. r. o.
IČO 271 38 933
DIČ CZ27138933
svejnhova@infolekar.cz

Adresa redakce:

Konstantinova 1481/20,
149 00 Praha 4
Telefon: 267 910 430
Fax: 267 910 433
info@infolekar.cz
www.infolekar.cz
www.medisurf.cz

Sazba, DTP:

Jan Kubeš, C&COM Advertising
www.ccom.cz

Tisk:

OMIKRON, spol. s r. o.

Rozesílá:

SEND Předplatné, spol. s r. o.

Šéfredaktorka:

MUDr. Hana Taxová

Jazykové korektury:

PhDr. Martin Valášek, Ph.D.

Objednávky předplatného:

Na adrese redakce

Technická podpora:

Registrace na Ministerstvu
kultury ČR pod číslem E 10883
ISSN: 1214-486X

Vydavatel nenes odpovědnost za údaje
a názory autorů jednotlivých článků nebo
inzerátů. Reprodukce obsahu je povolena
pouze s přímým souhlasem redakce.

Z obsahu příštího čísla:

Provoz soukromé ordinace

část 1. Důchod > 3

> Výpočet starobního důchodu po změnách v roce 2011

JUDr. Jan Příb, právní oddělení ČSSZ

1. Úvod

2. Doby důchodového pojištění

3. Důchodový věk

4. Výpočtový základ

5. Starobní důchod

6. Souběh nároků na důchody

7. Několik praktických rad

> Právo lékařů-důchodců na předepisování léčebných přípravků

JUDr. Jan Mach, advokát se specializací na medicínské právo

část 2. Tiskopisy do zdravotnictví > 23

část 3. Evidenční list > 26

> Evidenční list důchodového pojištění

Bc. Ivana Madarová, oddělení metodické a kontrolní
odboru sociálního pojištění OSVČ a přípravného důchodového řízení, ČSSZ

1. Způsob vyplňování ELDP

2. Příklady vyplňování evidenčního listu

> Užitečná informace

Ing. František Elis, daňový poradce evid. č. 0056

část 4. Pracovní úrazy > 36

> Náhrada škody za pracovní úrazy

JUDr. Ladislav Jouza, odborník na pracovní právo

Vážení přátelé,

podstatné změny v důchodovém pojištění, které přináší důchodová reforma od 30. září 2011, nás vedly ke zpracování tohoto tématu. Znalost důchodové problematiky a využití těchto informací může významně ovlivnit výši Vašeho důchodu.

Důchod se přiznává vždy jen na základě žádosti pojištěnce, a proto si každý určuje, od jakého dne mu má být důchod přiznán. Volba vhodného data odchodu do starobního důchodu je velmi důležitá a i jediný den může mít význam.

Termín nejvýhodnějšího odchodu do důchodu je ale pro každého jiný. Záleží na termínu dosažení důchodového věku, na výši výpočtového základu, délce pojištěné doby a dalších faktorech.

Pojištěnec by měl mít přehled o svých dobách pojištění, výdělcích a vyloučených dobách evidovaných u České správy sociálního zabezpečení pro účely důchodového pojištění. Každý má právo na bezplatné zaslání těchto informací jednou za kalendářní rok.

Odpověď na otázku, kdy je nejvýhodnější odejít do důchodu, spočívá v matematickém propočtu všech možných variant.

Kdo uvažuje o odchodu do důchodu, měl by se s následujícími informacemi seznámit. I tentokrát platí, že s naším časopisem můžete šetřit čas a peníze.

Redakční rada:

Prof. MUDr. Hana Hrstková, CSc.
přednostka I. dětské interní kliniky
LF MU Brno a FN Brno-Bohunice

Doc. MUDr. Anna Nečasová, CSc.
Interní kardiologická klinika
FN Brno-Bohunice

MUDr. Věra Ševčíková
odborný asistent 1. LF UK Praha,
praktický lékař pro děti a dorost

Ing. František Elis
daňový poradce 0056

JUDr. Ing. Jaroslav Hostinský
advokát v Praze, katedra práva
VŠE v Praze

Ing. Lubomír Janoušek
ředitel Finančního ředitelství
pro hlavní město Prahu

JUDr. Jan Mach
advokát v Praze, odborný asistent
IPVZ, katedra medicínského práva

Jan Pištěk
odborný asistent,
akademický malíř

*MUDr. Hana Taxová,
šéfredaktorka časopisu*

Děkujeme inzerujícím společnostem za pomoc při finančním zajištění projektu a vydávání časopisu.

CompuGroup Medical Česká republika, s. r. o.

MEDIPOS P+P, s. r. o. • Merck Sharp & Dohme, s. r. o. •

NAVI team, s. r. o. • PHARMIKS Europe, s. r. o.

UNTRACO, v. o. s.

> Výpočet starobního důchodu po změnách v roce 2011

1. Úvod

V oblasti důchodového pojištění dochází poměrně často k podstatným změnám.

Naposledy přinesl podstatné změny **zákon č. 220/2011 Sb.**, kterým se mění zákon č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony.

Přijetí tohoto zákona (který bývá označován také jako „malá důchodová reforma“) bylo vyvoláno nálezem Ústavního soudu ČR vyhlášeného pod č. 135/2010 Sb., který zrušil základní ustanovení o výpočtu důchodů, tj. ustanovení § 15 zákona o důchodovém pojištění, které upravuje výpočtový základ.

Ústavní soud ČR zrušil toto ustanovení od 30. září 2011, a proto nová úprava stanovení výpočtového základu nabývá účinnosti rovněž od 30. září 2011.

Zákon č. 220/2011 Sb. však přináší ještě další významné úpravy, z nichž některé nabývají účinnosti od 1. ledna 2012; tyto další věcné změny, které tento zákon obsahuje, se týkají zejména důchodového věku, výpočtu důchodů a zvyšování důchodů.

V tomto článku se zaměříme na základní otázky důchodového pojištění, které by mohly čtenáře tohoto časopisu nejvíce zajímat, tj. na jednotlivé podmínky vzniku nároku na starobní důchod, výpočet tohoto důchodu a výplatu tohoto důchodu při výdělečné činnosti, a to se zřetelem na změny, které přinesl zákon číslo 220/2011 Sb.

Důchodové pojištění je upraveno zákonem č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění; z tohoto pojištění se poskytují důchody přímé (důchody starobní a invalidní) a důchody odvozené (důchody pozůstalých, tj. důchody vdovské, vdovecké a sirotčí).

Důchody přímé se odvozují z výdělečné činnosti a jiné hodnocené činnosti pojištěnců, zatímco důchody pozůstalých se odvozují z důchodů, které pobíral nebo by pobíral zemřelý.

Protože zásadní význam pro vyměření přímých důchodů mají **doby pojištění, důchodový věk a výpočtový základ**, bude nejprve pojednáno o těchto společných pojmech.

2. Doby důchodového pojištění

Účast na důchodovém pojištění je základním předpokladem pro to, aby se určitá doba vymezená v zákoně o důchodovém pojištění hodnotila jako doba důchodového pojištění nebo náhradní doba důchodového pojištění. Účast na důchodovém pojištění z titulu výdělečné činnosti je též u osob samostatně výdělečně činných předpokladem pro placení pojistného na důchodové pojištění.

Účast na důchodovém pojištění je pro fyzické osoby vyjmenované v § 5 zákona o důchodovém pojištění povinná.

Ve stanovených případech je účast na důchodovém pojištění dobrovolná (jde zejména o případy uvedené v § 6 zákona o důchodovém pojištění, kdy byla podána přihláška k dobrovolné účasti; za dobu této dobrovolné účasti se platí pojistné na důchodové pojištění).

Doby pojištění mají význam jednak pro splnění podmínek nároku na přímý důchod (jednou z podmínek nároku na přímý důchod je získání stanovené doby pojištění), jednak pro stanovení výše důchodu, neboť důchod se stanoví z výpočtového základu danou procentní sazbou za každý celý rok doby pojištění (rokem pojištění se rozumí 365 kalendářních dní). Přitom platí, že při stanovení výpočtového základu lze obecně zohlednit jen ty příjmy, které byly dosaženy na základě započítatelné doby pojištění; nezapočítává-li se určitá doba jako doba pojištění, nelze vzít v úvahu ani příjem dosažený během této doby.

Zákon o důchodovém pojištění rozlišuje u dob pojištění dva pojmy: **dobu pojištění** (ve vlastním slova smyslu) a **náhradní dobu pojištění**. Pro vznik nároku na důchod a výši procentní výměry důchodu se náhradní doba pojištění hodnotí stejně jako doba pojištění, pokud v zákoně o důchodovém pojištění není stanoveno jinak; zákon o důchodovém pojištění přitom stanoví několik případů, kdy se náhradní doba pojištění hodnotí jinak, například se jedná o redukovaný zápočet v rozsahu 80 % u některých náhradních dob. Základní rozdíl mezi dobou pojištění a náhradní dobou pojištění je ten, že za dobu pojištění se platí pojistné na důchodové pojištění, zatímco za náhradní dobu pojištění se toto pojistné neplatí.

Doby pojištění a náhradní doby pojištění jsou v zákoně o důchodovém pojištění vymezeny dvěma způsoby, a to v závislosti na časovém období.

Doby pojištění a náhradní doby pojištění **od 1. ledna 1996** (tj. za účinnosti zákona o důchodovém pojištění) definuje zákon o důchodovém pojištění prostřednictvím institutu účasti na důchodovém pojištění s tím, že v některých případech je třeba splnit ještě další podmínky pro to, aby se účast na důchodovém pojištění hodnotila jako doba pojištění nebo náhradní doba pojištění.

Doby pojištění a náhradní doby pojištění **před 1. lednem 1996** (tj. před účinností zákona o důchodovém pojištění) jsou v zákoně o důchodovém pojištění vymezeny odkazem na předpisy platné před 1. lednem 1996, a to obecně tak, že doby zaměstnání získané podle těchto dřívějších předpisů před 1. lednem 1996 se pro účely zákona o důchodovém pojištění považují za doby pojištění a náhradní doby získané podle těchto dřívějších předpisů před 1. lednem 1996 se pro účely zákona o důchodovém pojištění považují za náhradní doby pojištění.

Za **dobu pojištění** se považuje především **pracovní poměr**. Podmínkou pro to, aby se pracovní poměr hodnotil jako doba pojištění, je, aby v době svého trvání zakládal účast na nemocenském pojištění. Účasten nemocenského pojištění není podle zákona č. 187/2006 Sb., o nemocenském pojištění, zaměstnanec v pracovním poměru, jehož zaměstnání nemělo trvat nebo netrvalo aspoň 15 kalendářních dnů nebo sjednaný příjem ze zaměstnání nedosahuje rozhodnou částku, tj. částku aspoň 2000 Kč za kalendářní měsíc.

Dále se za dobu pojištění považuje **dohoda o pracovní činnosti**. Podmínkou je, aby dohoda o pracovní činnosti zakládala účast na nemocenském pojištění. Podmínky účasti na nemocenském pojištění zaměstnanců činných na základě dohody o pracovní činnosti jsou obdobné podmínkám platným pro zaměstnance v pracovním poměru.

Dohoda o provedení práce účast na důchodovém pojištění nezakládá (bez ohledu na výši odměny vyplacené na základě dohody o provedení práce); poznamenává se však, že od roku 2012 je navrhována změna, aby i dohoda o provedení práce zakládala účast na nemocenském a důchodovém pojištění, pokud bude za kalendářní měsíc zúčtována odměna ve výši přesahující 10 000 Kč (k datu redakční uzávěrky tohoto článku však nebyla tato změna v Parlamentu ČR ještě schválena).

Dobou pojištění je též **činnost osob samostatně výdělečně činných**.

Výkonem samostatné výdělečné činnosti se rozumí mj. výkon činnosti konané výdělečně na základě oprávnění podle zvláštních předpisů; jedná se např. o činnost lékařů na podkladě zdravotnických předpisů.

Účast osob samostatně výdělečně činných na důchodovém pojištění závisí (od roku 2004) na charakteru samostatné výdělečné činnosti, tj. na tom, zda se jedná o hlavní nebo vedlejší samostatnou výdělečnou činnost.

Osoba samostatně výdělečně činná je v kalendářním roce účastna důchodového pojištění po dobu, po kterou vykonávala **vedlejší** samostatnou výdělečnou činnost, pokud její příjem z vedlejší samostatné výdělečné činnosti po odpočtu výdajů vynaložených na jeho dosažení, zajištění a udržení dosáhl v kalendářním roce aspoň **rozhodné částky**. Rozhodná částka činí 2,4násobek částky, která se stanoví jako součin všeobecného vyměřovacího základu za kalendářní rok, jenž o dva roky předchází kalendářnímu roku, za který se posuzuje účast na důchodovém pojištění, a přepočítacího koeficientu pro úpravu tohoto všeobecného vyměřovacího základu (k těmto pojmům viz blíže kapitolu 4). Rozhodná částka se zaokrouhluje na celé koruny směrem nahoru. Pro rok 2011 je rozhodnou částkou **částka 59 374 Kč**.

Bude-li osoba samostatně výdělečně činná vykonávat vedlejší samostatnou výdělečnou činnost po celý rok 2011 a dosáhne příjmu z této činnosti po odpočtu výdajů aspoň ve výši 59 374 Kč, bude za rok 2011 povinně účastna důchodového pojištění a zaplatí též pojistné na důchodové pojištění.

Samostatná výdělečná činnost se považuje za **vedlejší samostatnou výdělečnou činnost**, pokud:

- osoba samostatně výdělečně činná, která není účastna nemocenského pojištění osob samostatně výdělečně činných, v kalendářním roce vykonávala nemocensky pojištěné zaměstnání,
- měla nárok na výplatu invalidního důchodu nebo
- jí byl přiznán starobní důchod,
- měla nárok na rodičovský příspěvek
- nebo na peněžitou pomoc v mateřství z nemocenského pojištění zaměstnanců
- nebo osobně pečovala o osobu závislou na péči jiné osoby v příslušném stupni.

Samostatná výdělečná činnost se považuje za vedlejší jen v těch kalendářních měsících, v nichž po celý měsíc trvaly tyto skutečnosti.

V ostatních případech, tj. v případech, kdy tyto skutečnosti netrvaly, se samostatná výdělečná činnost považuje za hlavní a vždy se musí zaplatit pojistné na důchodové pojištění.

I když tyto skutečnosti trvaly, jedná se o hlavní samostatnou výdělečnou činnost, pokud je osoba samostatně výdělečně činná na základě své přihlášky účastna nemocenského pojištění osob samostatně výdělečně činných.

Za náhradní doby pojištění se považují zejména:

– studium na střední, vyšší odborné nebo vysoké škole před rokem 2010.

Studium se hodnotí jako náhradní doba pojištění, jde-li o studium po roce 1995; studium se započítává v rozsahu prvních šesti let po dosažení věku 18 let.

Doba studia po 18. roce věku získaná **před 1. lednem 1996** se považuje za náhradní dobu pojištění, a to v rozsahu prvních šesti let tohoto studia po dosažení věku 18 let; doba studia získaná **před rokem 1996** před 18. rokem věku se však považuje za dobu pojištění.

Není rozhodné, zda studium bylo úspěšně ukončeno či nikoliv. Za dobu studia se považují i opakované ročníky;

– **doba nezaměstnanosti.** Také u doby nezaměstnanosti se rozlišuje, byla-li tato doba získána před rokem 1996, nebo po roce 1995.

Před rokem 1996 byla dobou nezaměstnanosti doba, po kterou byl občan veden v evidenci jako uchazeč o zaměstnání. Tato doba se započítává bez omezení.

Dobou nezaměstnanosti **po roce 1995** je doba vedení v evidenci úřadu práce jako uchazeče o zaměstnání. Tato doba se započítává bez omezení, jde-li o dobu, po kterou náležela podpora v nezaměstnanosti nebo podpora při rekvalifikaci, a v rozsahu nejvýše tří let, jde-li o dobu, po kterou tato podpora nenáležela, s tím, že tato doba tří let se zjišťuje zpětně od vzniku nároku na důchod; přitom platí ještě omezení, že doba nezaměstnanosti, po kterou tato podpora nenáležela, se před dosažením věku 55 let započítává v rozsahu nejvýše jednoho roku;

– **výkon vojenské služby** (jedná se o službu základní, náhradní nebo o vojenské cvičení) a civilní služby;

– **péče o dítě.** Jedná se o péči o dítě ve věku **do čtyř let** (i před rokem 1996) nebo (do roku 2006) o dítě ve věku do 18 let, je-li dlouhodobě těžce zdravotně postižené vyžadující mimořádnou péči. Péče o dítě po roce 1995 se může hodnotit též muži;

– **péče o bezmocnou osobu.** Jako náhradní doba pojištění se započítává od roku 1976 do roku 2006 doba osobní péče o blízkou osobu, která byla převážně nebo úplně bezmocná, a od roku 1996 též doba osobní péče o blízkou částečně bezmocnou osobu starší 80 let.

Od 1. července 2001 se jako náhradní doba pojištění započítává též doba osobní péče o bezmocnou osobu, i když není osobou blízkou, pokud je splněna podmínka žití ve společné domácnosti;

– **péče o osobu závislou na péči jiné osoby.** Jako náhradní doba pojištění se započítává od roku 2007 doba péče o osobu mladší 10 let, která je závislá na péči jiné osoby ve stupni I (lehká závislost), nebo doba péče o osobu, která je závislá na péči jiné osoby ve stupni II (středně těžká závislost), stupni III (těžká závislost) nebo stupni IV (úplná závislost);

– **pobírání invalidního důchodu pro invaliditu třetího stupně;** před rokem 2010 se jednalo o pobírání plného invalidního důchodu. Jedná se o invalidní důchod z českého důchodového pojištění;

– **pobírání nemocenských dávek** před rokem 2009. Pobírání nemocenských dávek nahrazujících ušlý příjem (tj. nemocenského, peněžité pomoci v mateřství a podpory při ošetřování člena rodiny) se považuje za náhradní dobu pojištění, jsou-li tyto dávky pobírány po skončení výdělečné činnosti; doba pobírání těchto dávek v době výdělečné činnosti se považuje též za vyloučenou dobu při výpočtu osobního vyměřovacího základu;

– **doba po skončení výdělečné činnosti, která zakládala účast na nemocenském pojištění,** po dobu trvání dočasné pracovní neschopnosti, kterou si pojištěnec nezpůsobil úmyslně, pokud tato dočasná pracovní neschopnost vznikla v době této výdělečné činnosti nebo v ochranné lhůtě, po dobu karantény nařízené v době této výdělečné činnosti nebo v ochranné lhůtě, po dobu trvání podpůrčí doby u ošetřovného a po dobu trvání podpůrčí doby u peněžité pomoci v mateřství v období před porodem; tyto doby se započítávají v období po roce 2008.

Kryji-li se doby pojištění navzájem, započte se pro stanovení celkové doby pojištění pro vznik nároku na důchod a výši procentní výměry důchodu jen ta doba, jejíž zápočet je pro pojištěnce výhodnější; to platí též, kryjí-li se navzájem náhradní doby pojištění nebo doba pojištění a náhradní doba pojištění.

Příklad

Občan, který byl v roce 2010 účasten důchodového pojištění jako osoba samostatně výdělečně činná, byl ještě v tomto roce zaměstnán po celý rok v pracovním poměru. Pro účely zjištění doby pojištění pro vznik nároku na důchod a jeho výši bude započteno 365 dní, nikoliv 730 dní; pro účely stanovení výpočtového základu se však bude přihlížet k výdělkům z obou činností.

www.mpsv.cz

Důchodové pojištění

> Kalkulačky

> Důchodová kalkulačka

3. Důchodový věk

Důchodový věk je v České republice stále ještě **diferencován** podle toho, zda se jedná o **muže**, nebo o **ženu**. U žen je pak důchodový věk dále diferencován podle počtu vychovaných dětí. Dalším kritériem stanovení důchodového věku je **rok narození pojištěnce**; zde se rozlišují tři časová údobí, a to narození v období před rokem 1936, narození v období let 1936 až 1977 a narození v období po roce 1977. Stanovení důchodového věku ovlivňuje tedy více kritérií – pro zjednodušení můžeme důchodový věk rozdělit na **obecný důchodový věk** a na **snížený důchodový věk v důsledku stanovených skutečností** (jde zejména o vliv dřívějších zvýhodněných pracovních kategorií).

Vzhledem k tomu, že u žen se důchodový věk stanoví podle počtu **vychovaných dětí**, vysvětluje se nejprve tento pojem. Aby určité dítě mohlo být ženě hodnoceno jako vychované, musí být splněny dvě podmínky: musí se jednat o dítě, které má k ženě určitý vztah, a výchova dítěte musí trvat po určitou dobu.

Pokud jde o okruh vychovaných dětí, rozumí se pro účel výchovy dítěte dítětem nejen dítě vlastní (osvojené), ale též dítě, které žena převzala do trvalé péče nahrazující péči rodičů. Za dítě převzaté do trvalé péče nahrazující péči rodičů se považuje zejména dítě, jež bylo převzato do této péče na základě rozhodnutí příslušného orgánu, dítě manžela, které mu bylo svěřeno do výchovy rozhodnutím soudu nebo na základě dohody rodičů schválené soudem, a dítě manžela, zemřel-li druhý rodič nebo není-li znám.

Podmínka výchovy dítěte je splněna, jestliže žena osobně pečuje nebo pečovala o dítě ve věku do dosažení zletilosti alespoň po dobu deseti roků (nemusí se přitom jednat o souvislou dobu). Pokud se však žena ujala výchovy dítěte po dosažení osmého roku jeho věku, je podmínka výchovy dítěte splněna,

jestliže žena osobně pečuje nebo pečovala o dítě od převzetí do výchovy až do dosažení zletilosti dítěte, nejméně však pět let. Do doby osobní péče o dítě se započítává též doba, po kterou žena nemohla o dítě osobně pečovat pro nemoc nebo proto, že dítě bylo ze zdravotních důvodů v ústavní péči. Podmínka výchovy dítěte se považuje za splněnou, pečovala-li žena o nezletilé dítě od jeho narození do jeho úmrtí, pokud dítě zemřelo po dosažení šesti měsíců věku, nebo aspoň poslední tři roky před dosažením důchodového věku.

Příklad

Žena se provdala ve svých čtyřiceti letech za vdovce s dítětem; dítěti bylo v době uzavření manželství čtrnáct let. Dítě se této ženě nebude hodnotit jako vychované, neboť o něj nepečovala potřebnou dobu, tj. aspoň pět let v období od uzavření sňatku do dosažení zletilosti dítěte.

Příklad

Žena se provdala za muže, kterému bylo po rozvodu manželství svěřeno do výchovy pětileté dítě. Žena se rozvedla, když dítěti bylo šestnáct let; dítě se bude této ženě hodnotit jako vychované, neboť o dítě pečovala více než deset let.

Obecný důchodový věk je upraven v § 32 zákona o důchodovém pojištění, a byl nově upraven novelou zákona o důchodovém pojištění provedenou zákonem č. 220/2011 Sb.

Důchodový věk se stanoví v závislosti na období, do něhož spadá kalendářní rok narození pojištěnce.

Za prvé činí důchodový věk podle **§ 32 odst. 1** zákona o důchodovém pojištění **60 let u mužů a 53 až 57 let u žen** podle počtu vychovaných dětí, jde-li o pojištěnce narozené **před rokem 1936**.

U žen činí důchodový věk:

- 53 let, pokud vychovaly aspoň pět dětí,
- 54 let, pokud vychovaly tři / čtyři děti,
- 55 let, pokud vychovaly dvě děti,
- 56 let, pokud vychovaly jedno dítě,
- 57 let, pokud nevychovaly žádné dítě.

Za druhé se důchodový věk stanoví podle **§ 32 odst. 2** zákona o důchodovém pojištění u pojištěnců narozených v období let 1936 až 1977. Důchodový věk se u těchto pojištěnců stanoví podle tabulky, která je obsažena v příloze k zákonu o důchodovém pojištění. Podle uvedené novely zákona o důchodovém pojištění se jednak **urychluje tempo** zvyšování důchodového věku, jednak má dojít k úplnému **sjednocení důchodového věku** mužů a žen; po tomto sjednocení se má důchodový věk dále postupně zvyšovat jednotným tempem pro všechny pojištěnce (u žen bez ohledu na počet vychovaných dětí), přičemž není stanovena horní věková hranice. K úplnému sjednocení důchodového věku dojde u pojištěnců narozených v roce 1975, u nichž důchodový věk (bez ohledu na to, zda se jedná o muže či o ženu a u žen bez ohledu na počet vychovaných dětí) bude činit 66 roků a 8 měsíců. Konkrétní úprava důchodového věku pro pojištěnce narozené v období 1936 až 1977 je obsažena v nové příloze k zákonu o důchodovém pojištění.

Nejdříve se zrychlené zvyšování důchodového věku dotkne bezdětných žen narozených po roce 1955 (žena narozená v roce 1956, která nevychovala žádné dítě, dovrší důchodový věk v březnu 2019).

Příklad

Důchodový věk ženy narozené v roce 1962, která vychovala jedno dítě, podle dosavadní právní úpravy činí 63 let a 8 měsíců. Podle nové právní úpravy důchodový věk této ženy má činit 64 let a 6 měsíců.

Konkrétní důchodový věk podle nové právní úpravy si může pojištěnec zjistit též na webových stránkách Ministerstva práce a sociálních věcí (www.mpsv.cz), kde je tzv. **věková kalkulačka** (na tuto věkovou kalkulačku se dostaneme prostřednictvím hesel Důchodové pojištění – Kalkulačky – Věková kalkulačka).

Důchodový věk pojištěnců narozených v období 1936–77

Rok narození	Muži	Ženy (podle počtu vychovaných dětí)				
		bezdětná	1 dítě	2 děti	3–4 děti	5 a více dětí
1936	60r+2m	57r	56r	55r	54r	53r
1937	60r+4m	57r	56r	55r	54r	53r
1938	60r+6m	57r	56r	55r	54r	53r
1939	60r+8m	57r+4m	56r	55r	54r	53r
1940	60r+10m	57r+8m	56r+4m	55r	54r	53r
1941	61r	58r	56r+8m	55r+4m	54r	53r
1942	61r+2m	58r+4m	57r	55r+8m	54r+4m	53r
1943	61r+4m	58r+8m	57r+4m	56r	54r+8m	53r+4m
1944	61r+6m	59r	57r+8m	56r+4m	55r	53r+8m
1945	61r+8m	59r+4m	58r	56r+8m	55r+4m	54r
1946	61r+10m	59r+8m	58r+4m	57r	55r+8m	54r+4m
1947	62r	60r	58r+8m	57r+4m	56r	54r+8m
1948	62r+2m	60r+4m	59r	57r+8m	56r+4m	55r
1949	62r+4m	60r+8m	59r+4m	58r	56r+8m	55r+4m
1950	62r+6m	61r	59r+8m	58r+4m	57r	55r+8m
1951	62r+8m	61r+4m	60r	58r+8m	57r+4m	56r
1952	62r+10m	61r+8m	60r+4m	59r	57r+8m	56r+4m
1953	63r	62r	60r+8m	59r+4m	58r	56r+8m
1954	63r+2m	62r+4m	61r	59r+8m	58r+4m	57r
1955	63r+4m	62r+8m	61r+4m	60r	58r+8m	57r+4m
1956	63r+6m	63r+2m	61r+8m	60r+4m	59r	57r+8m
1957	63r+8m	63r+8m	62r+2m	60r+8m	59r+4m	58r
1958	63r+10m	63r+10m	62r+8m	61r+2m	59r+8m	58r+4m
1959	64r	64r	63r+2m	61r+8m	60r+2m	58r+8m
1960	64r+2m	64r+2m	63r+8m	62r+2m	60r+8m	59r+2m
1961	64r+4m	64r+4m	64r+2m	62r+8m	61r+2m	59r+8m
1962	64r+6m	64r+6m	64r+6m	63r+2m	61r+8m	60r+2m
1963	64r+8m	64r+8m	64r+8m	63r+8m	62r+2m	60r+8m
1964	64r+10m	64+10m	64r+10m	64r+2m	62r+8m	61r+2m
1965	65r	65r	65r	64r+8m	63r+2m	61r+8m
1966	65r+2m	65r+2m	65r+2m	65r+2m	63r+8m	62r+2m
1967	65r+4m	65r+4m	65r+4m	65r+4m	64r+2m	62r+8m
1968	65r+6m	65r+6m	65r+6m	65r+6m	64r+8m	63r+2m
1969	65r+8m	65r+8m	65r+8m	65r+8m	65r+2m	63+8m
1970	65r+10m	65r+10m	65r+10m	65r+10m	65r+8m	64r+2m
1971	66r	66r	66r	66r	66r	64r+8m
1972	66r+2m	66r+2m	66r+2m	66r+2m	66r+2m	65r+2m
1973	66r+4m	66r+4m	66r+4m	66r+4m	66r+4m	65r+8m
1974	66r+6m	66r+6m	66r+6m	66r+6m	66r+6m	66r+2m
1975	66r+8m	66r+8m	66r+8m	66r+8m	66r+8m	66r+8m
1976	66r+10m	66r+10m	66r+10m	66r+10m	66r+10m	66r+10m
1977	67r	67r	67r	67r	67r	67r

www.mpsv.cz

Důchodové pojištění

> Kalkulačky

> Věková kalkulačka

Za třetí se důchodový věk stanoví podle **§ 32 odst. 3** zákona o důchodovém pojištění u pojištěnců narozených po roce 1977 tak, že se k věku 67 let přičte takový počet kalendářních měsíců, který odpovídá dvojnásobku rozdílu mezi rokem narození pojištěnce a rokem 1977.

Horní hranice takto zvyšovaného důchodového věku stanovena není.

V návaznosti na aktuální demografický vývoj se však dá očekávat, že tato úprava dozná v budoucnu jistě změn.

Snížený důchodový věk vychází z dřívější právní úpravy a zachovává již získané nároky na nižší důchodový věk. Snížený důchodový věk je upraven v **§ 74, § 74a, § 76 a § 94** zákona o důchodovém pojištění. V § 74 a § 74a zákona o důchodovém pojištění se projevuje vliv dřívější, tzv. preferované pracovní kategorie (jednalo se o I. pracovní kategorii; dělení na pracovní kategorie existovalo před rokem 1993), v § 76 zákona o důchodovém pojištění je upraven důchodový věk v návaznosti na práci horníků pod zemí v hlubinných dolech podle nařízení vlády č. 557/1990 Sb. a v § 94 zákona o důchodovém pojištění je zachováno hodnocení účasti v odboji.

Důležité je, že snížený důchodový věk se nezvyšuje podle § 32 odst. 2 zákona o důchodovém pojištění.

4. Výpočtový základ

Přímé důchody se vypočítávají příslušnou procentní sazbou z výpočtového základu. Výpočtovým základem je **osobní vyměřovací základ**, pokud nepřevyšuje tzv. první redukční hranici; pokud tuto hranici převyšuje, výpočtový základ se stanoveným způsobem omezuje, tj. nezohledňuje se v plné výši.

Úpravu výpočtového základu obsahuje § 15 zákona o důchodovém pojištění.

Nálezem Ústavního soudu vyhlášeného pod č. 135/2010 Sb. bylo s účinností od 30. září 2011 zrušeno ustanovení § 15 zákona o důchodovém pojištění, které upravuje způsob stanovení výpočtového základu, z něhož se vypočítává procentní výměra důchodů z osobního vyměřovacího základu.

Nález Ústavního soudu zrušil toto ustanovení z důvodu, že ustanovení dostatečně negarantuje ústavně zaručené právo na přiměřené hmotné zabezpečení podle čl. 30 odst. 1 Listiny základních práv a svobod především u pojištěnců s vyššími příjmy, u nichž je náhradový poměr v důsledku stanovené konstrukce redukčních hranic příliš nízký.

V důsledku tohoto nálezu Ústavního soudu bylo proto nutné přijmout novou úpravu stanovení výpočtového základu, která by byla ústavně konformní, neboť jinak by nebylo možné od 30. září 2011 vyměřovat důchody, resp. všechny důchody by byly vyměřovány v jednotné minimální výši 3 000 Kč měsíčně. Nová úprava výpočtového základu je obsažena v zákoně č. 220/2011 Sb., kterým se mění zákon č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony; tento zákon přinesl s účinností od 30. září 2011 **nové znění § 15** zákona o důchodovém pojištění.

Pro lepší pochopení změn a pro možnost srovnání staré úpravy (tj. úpravy účinné před 30. zářím 2011) a nové úpravy

(tj. úpravy účinné od 30. září 2011) je účelné uvést nejdříve dosavadní způsob stanovení výpočtového základu pro vyměřování přímých důchodů, jejichž výše závisí na výdělcích dosahovaných v rozhodném období.

Do 29. září 2011 platí, že výpočtovým základem je osobní vyměřovací základ (tj. měsíční průměr úhrnu ročních vyměřovacích základů pojištěnce za rozhodné období), pokud nepřevyšuje částku první redukční hranice (tj. v roce 2011 do 29. září částku 11 000 Kč).

Převyšuje-li osobní vyměřovací základ částku první redukční hranice, stanoví se výpočtový základ tak, že částka do první redukční hranice se počítá v plné výši, z částky osobního vyměřovacího základu nad první redukční hranici do částky druhé redukční hranice (tj. v roce 2011 do 29. září do částky 28 200 Kč) se počítá 30 % a z částky osobního vyměřovacího základu nad druhou redukční hranici se počítá 10 %.

Výši redukčních hranic stanovila vláda svým nařízením vždy s účinností od 1. ledna kalendářního roku, přičemž pro stanovení výše hranic pro úpravu osobního vyměřovacího základu nestanovil zákon o důchodovém pojištění žádná pravidla; vláda dokonce ani nebyla povinna tyto hranice zvyšovat (k čemuž došlo v roce 2010, neboť v roce 2010 platily ty samé redukční hranice jako v roce 2009; pro rok 2010 tyto hranice zvýšeny nebyly). Dosud platnou (tj. do 29. září 2011 včetně) výši redukčních hranic (11 000 Kč a 28 200 Kč) stanovilo nařízení vlády č. 283/2010 Sb., které nabylo účinnosti od 1. ledna 2011.

Od 30. září 2011 platí na základě uvedené novely zákona o důchodovém pojištění nová úprava stanovení výpočtového základu. Tato nová úprava je přitom v zájmu postupného přechodu na cílovou úpravu stanovena zvlášť pro období do konce roku 2014 a zvlášť (jako cílová úprava) od roku 2015.

V období do konce roku 2014 platí ještě zvláštní úprava v jednotlivých letech tohoto období, tj. pro rok 2011 (od 30. září), 2012, 2013 a 2014, aby přechod k cílové úpravě byl plynulý.

V období do konce roku 2014 se budou používat **tři** redukční hranice a v období od roku 2015 **dvě** redukční hranice. Zásadní změnou při stanovení výše redukčních hranic je to, že výše redukčních hranic v jednotlivých kalendářních letech se bude stanovovat přímo ze vzorce obsaženého v novém znění § 15 zákona o důchodovém pojištění, přičemž výše redukčních hranic bude činit stanovenou procentní částku odvozenou z průměrné mzdy.

Výši redukčních hranic tedy již nebude stanovovat vláda nařízením, nýbrž ji bude stanovovat vyhláška Ministerstva práce a sociálních věcí, která se však nemůže odchýlit od zákonné konstrukce stanovení výše redukčních hranic.

Klíčovým pojmem při novém způsobu stanovení výše redukčních hranic je tedy **průměrná** mzda.

Za průměrnou mzdu se pro účely zákona o důchodovém pojištění považuje částka, která se vypočte jako součin všeobecného vyměřovacího základu za kalendářní rok, jenž o dva roky předchází kalendářnímu roku, pro který se průměrná mzda zjišťuje, a přepočítacího koeficientu pro úpravu tohoto všeobecného vyměřovacího základu; vypočtená částka se zaokrouhluje na celé koruny nahoru.

Průměrná mzda stanovená pro kalendářní rok však nesmí být nižší než průměrná mzda stanovená pro bezprostředně předcházející kalendářní rok. Tato definice průměrné mzdy platí pro období před rokem 2015 i pro období po roce 2014. Výše průměrné mzdy se zaokrouhluje na celé koruny směrem nahoru.

Všeobecný vyměřovací základ a přepočítací koeficient bude nově stanovovat od roku 2012 **vyhláška Ministerstva práce a sociálních věcí**, nikoliv již nařízení vlády; tato vyhláška má být vydána vždy do konce září pro následující kalendářní rok. To znamená, že vyhláška vydaná do 30. září 2011 stanoví hodnoty potřebné pro určení průměrné mzdy pro rok 2012, tj. všeobecný vyměřovací základ za rok 2010 a přepočítací koeficient pro úpravu tohoto základu. Všeobecný vyměřovací základ se stanoví ve výši průměrné měsíční mzdy zjištěné Českým statistickým úřadem za kalendářní rok; přitom se jedná o všeobecný vyměřovací základ za kalendářní rok, který o dva roky předchází kalendářnímu roku, pro který se stanoví, tj. roku, v němž mají být přiznávány důchody. Přepočítací koeficient se stanoví jako podíl průměrné měsíční mzdy zjištěné Českým statistickým úřadem za první pololetí kalendářního roku, který o jeden rok předchází roku přiznání důchodu, a průměrné měsíční mzdy zjištěné Českým statistickým úřadem za první pololetí kalendářního roku, který o dva roky předchází roku přiznání důchodu (přepočítací koeficient se stanoví s přesností na čtyři platná desetinná místa). Hodnoty všeobecného vyměřovacího základu za rok 2009 (tj. za kalendářní rok, který o dva roky předchází roku 2011) a přepočítacího koeficientu pro úpravu tohoto všeobecného vyměřovacího základu, tj. hodnoty používané při vyměřování důchodů v roce 2011 (před 30. zářím 2011 i po 29. zářím 2011) však stanovilo ještě nařízení vlády č. 283/2010 Sb.; podle tohoto nařízení vlády činí výše tohoto všeobecného vyměřovacího základu **24 091 Kč** a výše přepočítacího koeficientu **1,0269**. Na základě těchto údajů lze stanovit výši průměrné mzdy pro období od 30. září 2011 do 31. prosince 2011. Výše této průměrné mzdy činí **24 740 Kč** (tj. $24\,091\text{ Kč} \times 1,0269 = 24\,739,047\text{ Kč}$ a po zaokrouhlení vychází 24 740 Kč) a tato výše průměrné mzdy se použije pro stanovení redukčních hranic pro období od 30. září 2011 do 31. prosince 2011.

V období od 30. září 2011 **do 31. prosince 2014**:

- první redukční hranice činí **44 %** průměrné mzdy,
- druhá redukční hranice činí **116 %** průměrné mzdy,
- třetí redukční hranice činí **400 %** průměrné mzdy.

Částky redukčních hranic se zaokrouhlují na celé koruny směrem nahoru.

V období **od 30. září 2011 do 31. prosince 2014** tedy:

- **první** redukční hranice činí **10 886 Kč** (tj. $0,44 \times 24\,740\text{ Kč} = 10\,885,60\text{ Kč}$ a po zaokrouhlení 10 886 Kč),
- **druhá** redukční hranice činí **28 699 Kč** (tj. $1,16 \times 24\,740\text{ Kč} = 28\,698,40\text{ Kč}$ a po zaokrouhlení 28 699 Kč),
- **třetí** redukční hranice činí **98 960 Kč** (tj. $4 \times 24\,740\text{ Kč} = 98\,960\text{ Kč}$).

Podle nové právní úpravy se v **období od 30. září 2011 do 31. prosince 2014** výpočtový základ stanoví z osobního vyměřovacího základu tak, že:

- a) do částky první redukční hranice se počítá 100 %,
- b) z částky nad první redukční hranici do druhé redukční hranice se v období od 30. září 2011 do 31. prosince 2011 počítá 29 %, v roce 2012 se počítá 28 %, v roce 2013 se počítá 27 % a v roce 2014 se počítá 26 %,
- c) z částky nad druhou redukční hranici do třetí redukční hranice se v období od 30. září 2011 do 31. prosince 2011 počítá 13 %, v roce 2012 se počítá 16 %, v roce 2013 se počítá 19 % a v roce 2014 se počítá 22 %,
- d) z částky nad třetí redukční hranici se v období od 30. září 2011 do 31. prosince 2011 počítá 10 %, v roce 2012 se počítá 8 %, v roce 2013 se počítá 6 % a v roce 2014 se počítají 3 %.

Podle nové právní úpravy se v období **po roce 2014** (tj. počínaje rokem 2015) výpočtový základ stanoví z osobního vyměřovacího základu tak, že:

- a) do částky první redukční hranice se počítá 100 %,
- b) z částky nad první redukční hranici do druhé redukční hranice se počítá 26 %,
- c) k částce nad druhou redukční hranici se nepřihlíží.

V období po roce 2014 činí v kalendářním roce

- první redukční hranice **44 %** průměrné mzdy,
- druhá redukční hranice **400 %** průměrné mzdy.

Stanovení výpočtového základu v roce 2011 podle nové právní úpravy

V období od 30. září do 31. prosince 2011 se výpočtový základ stanoví tak, že:

- do částky 10 886 Kč se započítává osobní vyměřovací základ **100 %**,
- z částky nad 10 886 Kč do částky 28 699 Kč se z osobního vyměřovacího základu započítává **29 %**,
- z částky nad 28 699 Kč do částky 98 960 Kč se z osobního vyměřovacího základu započítává **13 %**,
- z částky nad 98 960 Kč se z osobního vyměřovacího základu započítává **10 %**.

Pro každý kalendářní rok budou stanoveny vždy nové redukční hranice; platí však obecná zásada, že při stanovení výpočtového základu se použijí redukční hranice platné pro rok přiznání důchodu.

Příklad

Požádá-li pojištěnec v květnu 2012 o přiznání starobního důchodu od 1. prosince 2011, použijí se redukční hranice platné v období od 30. září do 31. prosince 2011 (neboť do tohoto období spadá den, od kterého má být starobní důchod přiznán), nikoliv redukční hranice platné v roce 2012, tj. v roce, v němž bylo požádáno o přiznání důchodu a v němž bude také vydáno rozhodnutí o přiznání starobního důchodu.

Bude-li den přiznání důchodu spadat do období před 30. září 2011, použijí se „staré“ redukční hranice (tj. v období od 1. ledna 2011 do 29. září 2011 částky 11 000 Kč jako první redukční hranice a 28 200 Kč jako druhá redukční hranice) a „starý“ způsob redukce (tj. 100 %, 30 % a 10 %). Bude-li den přiznání důchodu spadat do období od 30. září do 31. prosince 2011, použijí se již „nové“ redukční hranice a „nový“ způsob redukce.

Příklady stanovení výpočtového základu podle nové právní úpravy (od 30. září 2011) a podle staré právní úpravy (do 29. září 2011):

Příklad

Osobní vyměřovací základ činí **25 000 Kč**. Výpočtový základ podle nové právní úpravy činí 14 980 Kč, tj. $10\,886\text{ Kč} + (14\,114\text{ Kč} \times 0,29) = 10\,886\text{ Kč} + 4\,093,06\text{ Kč} = 14\,979,06\text{ Kč}$ a po zaokrouhlení **14 980 Kč** (částka 14 114 Kč představuje rozdíl mezi částkou 25 000 Kč a částkou první redukční hranice, tj. částkou 10 886 Kč). Výpočtový základ podle staré právní úpravy činí **15 200 Kč**, tj. $11\,000\text{ Kč} + (14\,000\text{ Kč} \times 0,3) = 11\,000\text{ Kč} + 4\,200\text{ Kč} = 15\,200\text{ Kč}$ (částka 14 000 Kč představuje rozdíl mezi částkou 25 000 Kč a částkou první redukční hranice, tj. částkou 11 000 Kč). Z porovnání vyplývá, že výpočtový základ je podle nové úpravy **o 220 Kč nižší**.

Příklad

Osobní vyměřovací základ činí **50 000 Kč**. Výpočtový základ podle nové právní úpravy činí 18 821 Kč, tj. $10\,886\text{ Kč} + 0,29 \times (28\,699\text{ Kč} - 10\,886\text{ Kč}) + 0,13 \times (50\,000\text{ Kč} - 28\,699\text{ Kč}) = 10\,886\text{ Kč} + 5\,165,77\text{ Kč} + 2\,769,13\text{ Kč} = 18\,820,90\text{ Kč}$ a po zaokrouhlení **18 821 Kč**. Výpočtový základ podle staré úpravy činí 16 340 Kč, tj. $11\,000\text{ Kč} + 0,3 \times (28\,200\text{ Kč} - 11\,000\text{ Kč}) + 0,1 \times (50\,000\text{ Kč} - 28\,200\text{ Kč}) = 11\,000\text{ Kč} + 5\,160\text{ Kč} + 2\,180\text{ Kč} = 18\,340\text{ Kč}$. Výpočtový základ je podle nové právní úpravy **o 481 Kč vyšší**.

Příklad

Osobní vyměřovací základ činí **100 000 Kč**. Výpočtový základ podle nové úpravy činí 25 270 Kč, tj. $10\,886\text{ Kč} + 0,29 \times (28\,699\text{ Kč} - 10\,886\text{ Kč}) + 0,13 \times (98\,960\text{ Kč} - 28\,699\text{ Kč}) + 0,10 \times (100\,000\text{ Kč} - 98\,960\text{ Kč}) = 10\,886\text{ Kč} + 5\,165,77\text{ Kč} + 9\,133,93\text{ Kč} + 104\text{ Kč} = 25\,269,70\text{ Kč}$ a po zaokrouhlení **25 270 Kč**. Výpočtový základ podle staré úpravy činí 23 340 Kč, tj. $11\,000\text{ Kč} + 0,3 \times (28\,200\text{ Kč} - 11\,000\text{ Kč}) + 0,1 \times (100\,000 - 28\,200) = 11\,000\text{ Kč} + 5\,160\text{ Kč} + 7\,180\text{ Kč} = 23\,340\text{ Kč}$. Výpočtový základ je podle nové právní úpravy **o 1 930 Kč vyšší**.

Z porovnání staré a nové právní úpravy vyplývá, že:

- u pojištěnců s nízkými příjmy (cca do 11 000 Kč) nepřináší nová právní úprava pokles výpočtového základu,
- u pojištěnců s příjmy nad 11 000 Kč do cca 34 000 Kč nastává pokles výpočtového základu (který je nejvyšší u pojištěnců s příjmy ve výši kolem průměrné mzdy),
- u pojištěnců s příjmy nad cca 34 000 Kč dochází podle nové právní úpravy ke zvýšení výpočtového základu, což odpovídá nálezu Ústavního soudu, který požadoval posílit vztah mezi zaplaceným pojistným a výší důchodu.

Způsob stanovení výpočtového základu závisí tedy na právní úpravě účinné ke dni, od něhož se důchod přiznává; tento den určuje pojištěnec v žádosti o přiznání důchodu.

Příklad

Pojištěnec dovršil důchodový věk 5. července 2010 a pracuje dále. O přiznání starobního důchodu žádá v roce 2012, kdy dnem 31. března 2012 končí pracovní poměr.

Tento pojištěnec může například požádat o přiznání starobního důchodu od 5. července 2010; v tomto případě se použije právní úprava stanovení výpočtového základu platná v roce 2010 (tj. redukční hranice budou činit 10 500 Kč a 27 000 Kč; způsob redukce bude proveden prostřednictvím 100 %, 30 % a 10 %); 1. ledna 2011; v tomto případě se použije právní úprava stanovení výpočtového základu platná v období od 1. ledna do 29. září 2011 (tj. redukční hranice budou činit 11 000 Kč a 28 200 Kč; způsob redukce bude proveden prostřednictvím 100 %, 30 % a 10 %); 30. září 2011; v tomto případě se použije úprava stanovení výpočtového základu platná v období od 30. září do 31. prosince 2011 (tj. redukční hranice budou činit 10 886 Kč, 28 699 Kč a 98 960 Kč; způsob redukce bude proveden prostřednictvím 100 %, 29 %, 13 %, a 10 %); 1. ledna nebo 1. dubna 2012; v tomto případě se použije právní úprava stanovení výpočtového základu platná v roce 2012 (tj. budou použity redukční hranice platné pro rok 2012; způsob redukce bude proveden prostřednictvím 100 %, 28 %, 16 % a 8 %).

Osobní vyměřovací základ

Osobní vyměřovací základ, z něhož se určuje výpočtový základ, se stanoví jako **měsíční průměr úhrnu ročních vyměřovacích základů pojištěnce za rozhodné období**. Tento průměr se vypočte jako součin koeficientu 30,4167 a podílu úhrnu ročních vyměřovacích základů za rozhodné období a počtu kalendářních dnů připadajících na rozhodné období. Jsou-li v rozhodném období vyloučené doby, snižuje se o ně počet kalendářních dnů připadajících na rozhodné období. Osobní vyměřovací základ se zaokrouhluje na celé koruny nahoru. Koeficient 30,4167 představuje průměrný počet dní v kalendářním měsíci ($365/12 = 30,4167$). Pro stanovení osobního vyměřovacího základu jsou tedy podstatné tři prvky: **roční vyměřovací základ, rozhodné období a vyloučené doby**.

Roční vyměřovací základ se stanoví jako součin úhrnu vyměřovacích základů pojištěnce (přitom za vyměřovací základ pojištěnce se před 1. lednem 1996 považuje hrubý výdělek podle předpisů platných před tímto dnem a po 31. prosinci 1995 vyměřovací základ pro stanovení pojistného na důchodové pojištění a náhrada za ztrátu na výděleku po skončení pracovní neschopnosti náležející za pracovní úraz nebo nemoc z povolání, popř. za ztrátu na služebním příjmu po skončení neschopnosti k službě) za příslušný kalendářní rok a příslušného koeficientu nárůstu všeobecného vyměřovacího základu.

Účelem tohoto koeficientu je aktualizovat hodnotu ročního vyměřovacího základu pojištěnce, a to v závislosti na tempu růstu průměrné mzdy v národním hospodářství. Úhrn vyměřovacích základů pojištěnce znamená součet všech vyměřovacích základů v daném kalendářním roce (pojištěnec mohl mít v roce více zaměstnání, a to souběžných nebo na sebe navazujících).

Za vyměřovací základ se však považují jen ty příjmy, jež byly dosaženy na základě činnosti, která se považuje za dobu pojištění; příjmy z činností, které nezákládají účast na důchodovém pojištění (například z dohody o provedení práce nebo z autorské činnosti, kdy autor nebyl přihlášen k účasti na důchodovém pojištění, byť by se z těchto příjmů odváděla příslušná daň), se do vyměřovacího základu nezahrnují.

Vyměřovací základy jsou uvedeny na evidenčních listech důchodového pojištění (zabezpečení) nebo v potvrzení okresní správy sociálního zabezpečení (jde-li o osoby samostatně výdělečně činné). Výši náhrady za ztrátu na výděleku po skončení pracovní neschopnosti náležející za pracovní úraz (nemoc z povolání) prokazuje pojištěnec potvrzením zaměstnavatele (toto potvrzení předkládá až v souvislosti se žádostí o přiznání důchodu). Roční vyměřovací základ se zaokrouhluje na celé koruny nahoru.

Koeficient nárůstu všeobecného vyměřovacího základu se stanoví jako podíl všeobecného vyměřovacího základu za kalendářní rok, který o dva roky předchází roku přiznání důchodu, vynásobeného přepočítacím koeficientem, a všeobecného vyměřovacího základu za kalendářní rok, za který se vypočítává roční vyměřovací základ.

Pro výpočet tohoto koeficientu platí, že se stanoví s přesností na čtyři platná desetinná místa. Všeobecné vyměřovací základy (jedná se o průměrnou měsíční mzdu v národním hospodářství) a přepočítací koeficienty byly pro jednotlivé kalendářní roky stanovovány nařízením vlády a od roku 2011 na základě změn, které přinesl zákon č. 220/2011 Sb., vyhláškou Ministerstva práce a sociálních věcí.

Na základě příslušných předpisů je pak možné stanovit příslušné koeficienty nárůstu všeobecného vyměřovacího základu, jimiž se budou násobit úhrny vyměřovacích základů za jednotlivé kalendářní roky spadající do rozhodného období, pro výpočet důchodů přiznávaných ode dne spadajícího do příslušného kalendářního roku.

Příklad

Koeficient nárůstu všeobecného vyměřovacího základu pro úpravu úhrnu vyměřovacích základů pojištěnce za rok 1986 zjistíme jako podíl všeobecného vyměřovacího základu za rok 2009 (tj. 24 091 Kč) vynásobeného přepočítacím koeficientem pro úpravu tohoto základu (tj. 1,0269) a všeobecného vyměřovacího základu za rok 1986 (tj. 2 964 Kč). Výpočtem vychází koeficient 8,3465, kterým se vynásobí úhrn vyměřovacích základů pojištěnce za rok 1986. Obdobně se zjistí koeficienty nárůstu za další roky rozhodného období a obdobně se upraví úhrny vyměřovacích základů za další jednotlivé roky rozhodného období. Pojištěnec si však nemusí provádět sám tyto výpočty, nýbrž může využít tzv. důchodovou kalkulačku (viz kapitulu 7.2).

Rozhodné období pro stanovení osobního vyměřovacího základu činilo před úpravou, kterou přinesl zákon číslo 220/2011 Sb., cílově 30 kalendářních roků bezprostředně před rokem přiznání důchodu. Do rozhodného období se zahrnují jen celé kalendářní roky (rok, do něhož spadá den, od něhož se přiznává důchod, se do rozhodného období nezapočítává; to platí i v případě, že se důchod přiznává od 31. prosince). Do rozhodného období se však nezahrnují kalendářní roky před rokem 1986. Dochází tedy k postupnému prodlužování rozhodného období od roku 1996 (kdy bylo rozhodné období jen desetileté) do roku 2016, kdy rozhodné období mělo činit třicet let (1986–2015). Při přiznání důchodu v roce 2011 je tedy rozhodné období pětadvacetileté (1986 až 2010).

Podle nové právní úpravy provedené zákonem č. 220/2011 Sb. má být rozhodným obdobím pro stanovení osobního vyměřovacího základu **období, které začíná kalendářním rokem bezprostředně následujícím po roce, v němž pojištěnec dosáhl 18 let věku**, a končí kalendářním rokem, který bezprostředně předchází roku přiznání důchodu. Do rozhodného období se nadále **nezahrnují roky před rokem 1986**. Tato nová úprava znamená postupné prodlužování rozhodného období nad 30 let (v zásadě by se mělo jednat o celoživotní období); reálně se však tato změna projeví až u důchodů přiznávaných **po roce 2016**. K zamezení negativního dopadu budoucího prodloužení rozhodného období až k roku, v němž pojištěnec dosáhl věku 19 let, bylo zároveň stanoveno, že studium po dobu prvních 6 let po dosažení věku 18 let bude vyloučenou dobou.

Příklad

Bude-li starobní důchod přiznáván ode dne, který spadá do roku 2020, bude rozhodným obdobím období 1986 až 2019. Bude-li starobní důchod přiznáván ode dne, který spadá do roku 2025, bude rozhodným obdobím období 1986 až 2024.

Pokud jde o **vyloučené doby**, rozlišuje se (obdobně jako u vyměřovacího základu) stav před účinností zákona o důchodovém pojištění a za účinnosti zákona o důchodovém pojištění.

Vyloučenými dobami jsou před 1. lednem 1996 doby, které se podle předpisů platných před tímto dnem vylučovaly při zjišťování hrubých výdělků pro účely výpočtu průměrného měsíčního výdělku (okruh těchto dob je však obdobný dobám vyloučeným podle zákona o důchodovém pojištění).

Vyloučenými dobami jsou po 31. prosinci 1995 (pokud se nekryjí s dobou účasti na důchodovém pojištění osob samostatně výdělečně činných, dobou pojištění, v níž měl pojištěnec příjmy, které se zahrnují do vyměřovacího základu pro placení pojistného na důchodové pojištění, dobou dobrovolného pojištění nebo dobou, za kterou náležela náhrada za ztrátu na výdělku po skončení pracovní neschopnosti náležející za pracovní úraz nebo nemoc z povolání a náhrada za ztrátu na služebním příjmu či platu po skončení neschopnosti k službě) doby vyjmenované v § 16 odst. 4 zákona o důchodovém pojištění; jde zejména o pobírání dávek nemocenského pojištění nahrazujících příjem z výdělečné činnosti, o dobu pobírání plného invalidního důchodu nebo invalidního důchodu pro invaliditu třetího stupně, o dobu péče o dítě ve věku do čtyř let nebo o dítě ve věku do 18 let, je-li dlouhodobě těžce zdravotně postižené vyžadující mimořádnou péči, a péče o převážně nebo úplně bezmocnou osobu nebo částečně bezmocnou osobu starší 80 let nebo péče o osobu závislou na péči jiné osoby v příslušném stupni závislosti, a o dobu účasti na důchodovém pojištění z důvodu vedení v evidenci úřadu práce jako uchazeče o zaměstnání.

Smyslem vyloučených dob je, aby osobní vyměřovací základ nebyl „rozmělněn“ úseky, v kterých zpravidla občané nedosahují příjmy.

Uvedené doby se však považují za vyloučené doby, i když **se kryjí s dobou účasti na důchodovém pojištění osob samostatně výdělečně činných**, dobou pojištění, v níž měl pojištěnec příjmy, které se zahrnují do vyměřovacího základu pro pojistné na důchodové pojištění, nebo dobou, za kterou náležela náhrada za ztrátu na výdělku nebo na služebním příjmu, pokud o to pojištěnec požádá; tuto žádost může učinit již v žádosti o přiznání důchodu nebo do 30 dnů ode dne obdržení rozhodnutí o přiznání důchodu.

Ve stanovených případech se bude výpočtový základ zjišťovat též postupem podle § 19 zákona o důchodovém pojištění z tzv. zachovaného osobního vyměřovacího základu.

Podle tohoto ustanovení starobní a invalidní důchod pojištěnce, který pobírá nebo pobíral některý z těchto důchodů, nesmí být vyměřen z nižšího výpočtového základu, než kolik činí výpočtový základ stanovený obecným postupem z osobního vyměřovacího základu nebo z průměrného měsíčního výdělku (neredukovaného), z něhož byl dřívější důchod vyměřen, vynásobeného koeficientem.

Tento koeficient se stanoví jako podíl, v jehož čitateli je součin všeobecného vyměřovacího základu za kalendářní rok, který o dva roky předchází roku přiznání důchodu, a přepočítacího koeficientu pro úpravu tohoto všeobecného vyměřovacího základu, a ve jmenovateli je všeobecný vyměřovací základ za poslední kalendářní rok rozhodného období, z něhož byl zjištěn osobní vyměřovací základ nebo průměrný měsíční výdělek při přiznání dřívějšího důchodu.

Účelem tohoto koeficientu je přizpůsobit dřívější osobní vyměřovací základ nebo průměrný měsíční výdělek mzdovému nárůstu v národním hospodářství.

Tento postup podle § 19 zákona o důchodovém pojištění je ochranou pojištěnce pro případ, že po přiznání důchodu došlo k poklesu výdělků nebo

případně nebylo dosahováno žádných výdělků. Pro výpočet důchodu se pak použije ten výpočtový základ, který bude vyšší, tj. buď výpočtový základ zjištěný z dosažených výdělků v rozhodném období obecným postupem, nebo výpočtový základ zjištěný postupem podle § 19 zákona o důchodovém pojištění, tj. z dřívějšího osobního vyměřovacího základu nebo průměrného měsíčního výdělku použitého při výpočtu dřívějšího důchodu a vynásobeného příslušným koeficientem. Výpočet oběma popsány- mi způsoby a výběr vyššího výpočtového základu se provádí automaticky ze zákona, tj. bez žádosti.

5. Starobní důchod

5.1 Podmínky nároku

Pojištěnec má nárok na starobní důchod, jestliže získal **potřebnou dobu pojištění a dosáhl stanoveného věku**, popřípadě splňuje další podmínky stanovené v zákoně o důchodovém pojištění. Podmínky nároku na starobní důchod se liší podle druhu starobního důchodu. Vždy je však třeba splnit podmínku potřebné doby pojištění a dosáhnout příslušného věku.

Pokud jde o potřebnou dobu pojištění, zahrnují se do ní i náhradní doby pojištění, pokud doba pojištění (ve vlastním slova smyslu, tj. pracovní poměr, doba samostatné výdělečné činnosti apod.) trvala aspoň jeden rok. Pro nárok na starobní důchod se přitom náhradní doby pojištění započítávají v redukováném rozsahu, tj. v rozsahu 80 %, s výjimkou doby výkonu vojenské služby, péče o dítě a o další osoby (tj. dlouhodobě těžce zdravotně postižené dítě vyžadující mimořádnou péči, osoby bezmocné a osoby závislé na péči jiné osoby). V případě, že nárok na starobní důchod vznikl před rokem 2010, započítávají se náhradní doby plně, a to i když se starobní důchod přiznává po roce 2009. Vznikne-li nárok na starobní důchod před rokem 2019, započítávají se plně též náhradní doby za období před rokem 2010.

Potřebná doba pojištění se zjišťuje v období od skončení povinné školní docházky do dne, od něhož se přiznává starobní důchod. Důchodovým věkem se vždy rozumí individuální důchodový věk. Z hlediska podmínek nároku na starobní důchod, které se týkají důchodového věku, se rozlišují dva druhy starobního důchodu:

obecný starobní důchod, na který vzniká nárok nejdříve dosažením důchodového věku,

předčasný starobní důchod, na který vzniká nárok již před dosažením důchodového věku.

Podmínky nároku na **obecný starobní důchod** jsou upraveny v § 29 zákona o důchodovém pojištění. Podle tohoto ustanovení má pojištěnec nárok na starobní důchod, jestliže získal dobu pojištění nejméně:

- 25 let a dosáhl důchodového věku před rokem 2010,
- 26 let a dosáhl důchodového věku v roce 2010,
- 27 let a dosáhl důchodového věku v roce 2011,
- 28 let a dosáhl důchodového věku v roce 2012,
- 29 let a dosáhl důchodového věku v roce 2013,
- 30 let a dosáhl důchodového věku v roce 2014,
- 31 let a dosáhl důchodového věku v roce 2015,
- 32 let a dosáhl důchodového věku v roce 2016,
- 33 let a dosáhl důchodového věku v roce 2017,
- 34 let a dosáhl důchodového věku v roce 2018,
- 35 let a dosáhl důchodového věku po roce 2018.

Dochází tedy k postupnému prodlužování potřebné doby pojištění. Nárok na starobní důchod přitom vzniká splněním časově poslední podmínky. Znamená to, že nárok nemůže vzniknout, jestliže pojištěnec dosáhl důchodového věku, avšak nezískal dosud potřebnou dobu pojištění, nebo sice získal potřebnou dobu pojištění, ale nedosáhl důchodového věku. Rozhodující je přitom potřebná doba pojištění platná v kalendářním roce, v němž pojištěnec dosáhl důchodového věku.

Nárok na obecný starobní důchod vzniká již dnem dovršení důchodového věku, pokud je k tomuto dni splněna podmínka potřebné doby pojištění. Například získal-li pojištěnec 38 let doby pojištění a důchodového věku dosáhne dne 20. listopadu 2011 (je narozen 20. dne v měsíci), vzniká nárok na starobní důchod již dnem 20. listopadu 2011 (a za tento den se bude důchod také již vyplácet), nikoliv až dnem 21. listopadu 2011.

Na předčasný starobní důchod má podle § 31 zákona o důchodovém pojištění nárok pojištěnec, jestliže získal potřebnou dobu pojištění a do dosažení důchodového věku mu ode dne, od něhož se starobní důchod přiznává, chybí nejvýše:

- tři roky, pokud jeho důchodový věk je nižší než 63 let,
- pět roků, pokud jeho důchodový věk činí alespoň 63 let a dosáhl věku alespoň 60 let.

Žádné další podmínky zde stanoveny nejsou. Závisí tedy na pojištěnci, zda se rozhodne podat žádost o přiznání předčasný starobní důchod. Tento předčasný starobní důchod lze přiznat nejdříve ode dne podání žádosti o přiznání tohoto důchodu (nikoliv tedy zpětně). Za den vzniku nároku na tento důchod se považuje den, od něhož je tento důchod přiznán. Přiznání předčasný starobní důchodu druhého typu je nevratné, neboť **vylučuje** nárok na obecný starobní důchod.

5.2 Obecné zásady stanovení výše starobního důchodu

Výše starobního důchodu (obecného i předčasného) se skládá ze základní výměry a z procentní výměry.

Výše základní výměry je jednotná a je stanovena pevnou částkou (v roce 2011 činí výše základní výměry 2 230 Kč měsíčně a tuto výši stanovila vláda nařízením). Od roku 2012 bude výše základní výměry činit 9 % průměrné mzdy s tím, že se provede zaokrouhlení na celé desetikoruny směrem nahoru. Výše základní výměry bude tedy pohyblivá a bude se měnit automaticky vždy od 1. ledna kalendářního roku. Výši základní výměry důchodu bude vyhlášovat Ministerstvo práce a sociálních věcí vyhláškou (dosud výši základní výměry stanovovala vláda svým nařízením, přičemž pro výši základní výměry zákon o důchodovém pojištění nestanovil žádná pravidla).

Výše procentní výměry starobního důchodu se obecně určuje stanovenou procentní sazbou z výpočtového základu podle získané doby pojištění (ve stanoveném rozsahu včetně náhradních dob pojištění); přitom se rozlišuje doba pojištění získaná do vzniku nároku na tento důchod a doba pojištění získaná po vzniku nároku na tento důchod. Do doby pojištění získané do 18 let věku a po vzniku nároku na starobní důchod se však nezahrnují náhradní doby pojištění. Pro výši procentní výměry důchodu není stanovena žádná horní hranice.

Zápočet náhradní doby důchodového pojištění je (obdobně jako pro účely vzniku nároku na starobní důchod) pro účely stanovení procentní výměry důchodu omezen, neboť některé náhradní doby se započítávají pouze v rozsahu 80 %. Náhradní doby pojištění se tedy pro účely stanovení procentní výměry důchodu (a pro vznik nároku na důchod) rozdělují na dvě skupiny: do první skupiny patří náhradní doby, které se započítávají v omezeném rozsahu, a do druhé skupiny patří náhradní doby, které se započítávají plně.

V plném rozsahu se započítávají tyto náhradní doby pojištění: doba výkonu vojenské služby v ozbrojených silách České republiky (pokud nejde o vojáky z povolání), doba péče o dítě ve věku do čtyř let nebo o dítě ve věku do 18 let, je-li dlouhodobě těžce zdravotně postižené vyžadující mimořádnou péči, doba osobní péče o převážně nebo úplně bezmocnou osobu nebo částečně bezmocnou osobu starší 80 let a doba osobní péče o osobu závislou na péči jiné osoby ve stupni II až IV, a jde-li o dítě mladší 10 let, též ve stupni I.

V omezeném rozsahu 80 % se započítávají ostatní náhradní doby pojištění, zejména doba studia, doba nezaměstnanosti, doba pobírání plného invalidního důchodu nebo invalidního důchodu pro invaliditu třetího stupně a doba pobírání dávek nemocenského pojištění po skončení výdělečné činnosti.

Uvedené různé hodnocení náhradních dob znamená, že při výpočtu důchodu je třeba získané náhradní doby pojištění nejprve popsaným způsobem rozdělit na dvě skupiny, poté provést redukci náhradních dob první skupiny (tj. součet těchto dob vynásobit 0,8 a výsledek zaokrouhlit na celé číslo směrem nahoru) a teprve takto redukované náhradní doby pojištění se přičtou k ostatním (neomezovaným) náhradním dobám pojištění a k dobám pojištění.

Příklad

Při studiu před rokem 1996, kdy do 19 let trvalo studium na střední škole a poté trvalo studium na vysoké škole po dobu 6 let, se bude postupovat takto: doba studia po 18. roce v rozsahu 7 let se započte jako náhradní doba pojištění v délce 6 let a tato náhradní doba 6 let se pro výši procentní výměry bude hodnotit jen v rozsahu 80 % (doba studia do 18 let se považuje za dobu pojištění a započítává se plně).

Výše procentní výměry u všech druhů starobního důchodu činí vždy nejméně částku **770 Kč měsíčně**.

5.3 Výše obecného starobního důchodu

Výše procentní výměry obecného starobního důchodu, tj. důchodu, na který vzniká nárok dosažením důchodového věku, činí za každý **celý rok** doby pojištění (včetně započtených náhradních dob) získané **do vzniku nároku** na tento důchod **1,5 % výpočtového základu**. Celým rokem doby pojištění se rozumí 365 kalendářních dní.

Při **výdělečné činnosti vykonávané po vzniku nároku** se bude starobní důchod stanoveným způsobem **zvyšovat**, přičemž jsou tři možnosti tohoto zvýšení. Výdělečnou činností se zde rozumí činnost vykonávaná v rozsahu, který zakládá účast na pojištění. Za výkon výdělečné činnosti se nepovažují pro tento účel doby dočasné pracovní neschopnosti, doby pracovního volna bez náhrady příjmu a doby neomluvené nepřítomnosti v práci.

Za prvé se jedná o případ, kdy **není pobírán** starobní nebo invalidní důchod pro invaliditu třetího stupně, popřípadě před rokem 2010 plný invalidní důchod. Zvýšení procentní výměry v tomto případě činí **1 % výpočtového základu** za každých ukončených 90 kalendářních dní této výdělečné činnosti před 1. červencem 2001 a **1,5 % výpočtového základu** za každých ukončených 90 kalendářních dní této výdělečné činnosti po 30. červnu 2001.

Nezhodnocená doba výdělečné činnosti vykonávané po vzniku nároku na starobní důchod kratší než 90 dnů se přitom připočte k době pojištění získané do vzniku nároku na důchod, pokud se tak s nezhodnocenými zbytky dní do vzniku nároku získá celý další rok pojištění; procentní výměra starobního důchodu pak v takovém případě vzroste o dalších 1,5 % výpočtového základu.

Za druhé se jedná o případ, kdy pojištěnec vykonává výdělečnou činnost a pobírá přitom starobní důchod **ve výši poloviny**.

V tomto případě činí zvýšení procentní výměry **1,5 %** výpočtového základu za každých ukončených **180 kalendářních dní** výdělečné činnosti (podmínkou přitom je, že se jedná o výdělečnou činnost konanou po roce 2009).

Za třetí se jedná o případ, kdy pojištěnec vykonává výdělečnou činnost a pobírá přitom starobní důchod **v plné výši**. V tomto případě činí zvýšení procentní výměry **0,4 %** výpočtového základu za každých ukončených 360 kalendářních dní výdělečné činnosti (podmínkou přitom je, že se jedná o výdělečnou činnost po roce 2009). Pokud výdělečná činnost trvá nepřetržitě aspoň dva roky (za nepřetržitě trvání se považuje i to, kdy na kalendářní den skončení výdělečné činnosti bezprostředně navazuje kalendářní den, v němž výdělečná činnost znovu vznikla) vzniká nárok na zvýšení až po těchto dvou letech.

Pojištěnec může tyto způsoby zvyšování procentní výměry za výdělečnou činnost konanou po vzniku nároku na obecný starobní důchod též kombinovat. Způsob tohoto zvyšování závisí na pojištěnci, který plátcí důchodu oznamuje, zda chce starobní důchod pobírat ve výši poloviny nebo zda se vzdává výplaty starobního důchodu.

Příklad

Výpočet výše starobního důchodu (S) se v případě, že pojištěnec po vzniku nároku na starobní důchod vykonával další výdělečnou činnost bez pobírání starobního důchodu, provádí podle následujícího vzorce:

$$S = ZV + (x \cdot VZ) + (x \cdot VZ)$$

ZV = základní výměra

CDP = celková doba pojištění od ukončení povinné školní docházky do vzniku nároku na starobní důchod v celých kalendářních rocích (stanovené náhradní doby se započítávají v rozsahu 80 %)

DDP = počet časových úseků dodatečné doby pojištění v rozsahu 90 kalendářních dnů výdělečné činnosti konané po vzniku

nároku na starobní důchod bez jeho pobírání (pokud nebyl občan po vzniku nároku na starobní důchod zaměstnán bez pobírání důchodu v tomto rozsahu, činí DDP nulu)

VZ = výpočtový základ

** = sazba 1 nebo 1,5 závisí na časovém úseku (hranicí je 1. 7. 2001) další výdělečné činnosti*

5.4 Výše předčasného starobního důchodu

Výše procentní výměry předčasného starobního důchodu se stanoví tak, že za každý celý rok doby pojištění náleží 1,5 % výpočtového základu s tím, že takto stanovená výše se stanoveným způsobem snižuje za dobu ode dne přiznání předčasného starobního důchodu do dosažení důchodového věku (tj. za chybějící dobu).

Do konce roku 2011 se procentní výměra předčasného starobního důchodu snižuje za každých i započatých 90 kalendářních dnů z doby ode dne, od kterého se přiznává předčasný starobní důchod, do dosažení důchodového věku ve dvou pásmech, tj. snižuje se o:

- 0,9 % výpočtového základu za období prvních 720 kalendářních dnů,
- 1,5 % výpočtového základu za období od 721. kalendářního dne.

Od roku 2012 došlo ke změně snížení na základě zákona č. 220/2011 Sb.

Od roku 2012 platí, že procentní výměra předčasného starobního důchodu se za každých i započatých 90 kalendářních dnů z doby ode dne, od kterého se předčasný starobní důchod přiznává, do dosažení důchodového věku snižuje ve třech pásmech; toto snížení činí:

- 0,9 % výpočtového základu za období prvních 360 dnů,
- 1,2 % výpočtového základu za období **od 361. kalendářního dne do 720. kalendářního dne,**
- 1,5 % výpočtového základu za období od 721. kalendářního dne.

Příklad

Pojištěnec žádá v roce 2012 o přiznání předčasného starobního důchodu a do dosažení důchodového věku mu schází 990 dní.

Za prvních 360 chybějících dní se procentní výměra předčasného starobního důchodu sníží o 3,6 % (tj. 4 x 0,9 %), za dalších 360 chybějících dní se procentní výměra sníží o 4,8 % (tj. 4 x 1,2 %) a za posledních 270 chybějících dní se procentní výměra sníží o 4,5 % (tj. 3 x 1,5 %); celkem se tedy procentní výměra předčasného starobního důchodu sníží o 12,9 % výpočtového základu.

Podle právní úpravy účinné před rokem 2012 by snížení procentní výměry předčasného starobního důchodu v tomto případě činilo jen 11,7 % výpočtového základu.

Jinak pro výpočet předčasného starobního důchodu platí obdobně principy výpočtu uvedené výše u obecného starobního důchodu.

U předčasného starobního důchodu platí, že důchod může být přiznán nejdříve ode dne podání žádosti o přiznání tohoto důchodu (nelze tedy např. v říjnu 2011 požádat o přiznání předčasného starobního důchodu od 29. září 2011).

Lze však o přiznání předčasného starobního důchodu požádat a pokračovat ve výkonu výdělečné činnosti.

V tomto případě by se sice předčasný starobní důchod nevyplácel, avšak po ukončení výdělečné činnosti by se důchod přepočtl.

Pokud by výdělečná činnost trvala až do dne, kdy vzniká nárok na řádný starobní důchod, nedošlo by k žádnému krácení o chybějící dobu a byl by zachován výpočtový základ, který byl použit při vyměření tohoto předčasného starobního důchodu.

5.5 Přepoččet starobního důchodu

Příznání starobního důchodu neznamena, že výši důchodu již nelze upravit. Vliv na výši již přiznaného důchodu má především výkon výdělečné činnosti konané po přiznání starobního důchodu, a to u všech druhů starobního důchodu.

Výdělečnou činností se rozumí taková činnost, která zakládá účast na důchodovém pojištění (za výdělečnou činnost se proto nepovažuje např. dohoda o provedení práce nebo zaměstnání, které nezakládá účast na nemocenském pojištění).

Pokud po přiznání **obecného starobního důchodu** bude pojištěnec vykonávat výdělečnou činnost **bez pobírání** tohoto důchodu, tj. pojištěnec se sám vzdá výplaty starobního důchodu, bude se procentní výměra obecného starobního důchodu zvyšovat, a to za každých 90 kalendářních dnů výdělečné činnosti o 1,5 % (do 30. června 2001 o 1 %) výpočtového základu.

Obecný starobní důchod se bude dále zvyšovat v případech, kdy pojištěnec bude vykonávat výdělečnou činnost a pobírat starobní důchod ve výši poloviny nebo v plné výši po stanovenou dobu.

Zde platí obdobně to, co bylo uvedeno výše u stanovení výše obecného starobního důchodu vzhledem k době pojištění získané po vzniku nároku na tento důchod. O přepoččet (tj. nové vyměření) starobního důchodu vzhledem k další výdělečné činnosti je třeba požádat, neboť plátce důchodu tento přepoččet automaticky neprovádí.

Pokud pojištěnec po přiznání **předčasného starobního důchodu** dále pracuje (tj. vykonává výdělečnou činnost v rozsahu, která zakládá účast na důchodovém pojištění), přepočte se na žádost výše procentní výměry předčasného starobního důchodu. Přitom se rozlišuje, zda je výdělečná činnost konána v období do dosažení důchodového věku nebo v období od dosažení důchodového věku.

Výše procentní výměry předčasného starobního důchodu se na žádost pojištěnce, který od přiznání tohoto důchodu **do dosažení důchodového věku** vykonával výdělečnou činnost, přičte k době pojištění získané do vzniku nároku na tento důchod, a současně se o tuto dobu zkrátí doba, za kterou se snižovala výše procentní výměry tohoto důchodu (jedná se tedy o dvojnásobnou výhodu).

Za výkon výdělečné činnosti se přitom ani zde nepovažuje doba dočasné pracovní neschopnosti, doba pracovního volna bez náhrady příjmu a doba neomluvené nepřítomnosti v práci. Výše procentní výměry předčasného starobního důchodu se na žádost pojištěnce, který vykonával výdělečnou činnost ode dne dosažení důchodového věku (zde se rovněž nepřihlíží k době pracovního volna bez náhrady příjmu, neomluvené absenci a k době dočasné pracovní neschopnosti), upraví obdobně tak, jak bylo uvedeno u zvýšení obecného starobního důchodu za výdělečnou činnost konanou po vzniku nároku na tento důchod.

5.6 Zvyšování důchodů

Od roku 2012 jsou zákonem č. 220/2012 Sb. stanovena také nová pravidla pro zvyšování přiznaných důchodů. Termíny pro zvyšování důchodů (pravidelný termín leden kalendářního roku a mimořádný termín pátý kalendářní měsíc po měsíci, v němž růst cen dosáhl 5 %) se přitom nemění.

Předně bylo upuštěno od podmínky, že zvýšení důchodů musí činit aspoň 2 % (při splnění této podmínky důchody musely být zvýšeny, v případě nesplnění této podmínky důchody být zvýšeny nemusely).

Nově platí, že se základní výměry i procentní výměry důchodů zvyšují podle **pevných pravidel**. Přitom na rozdíl od dosavadní úpravy se vždy zvyšují i základní výměry důchodů, neboť zde je vazba na průměrnou mzdu.

V pravidelném termínu se **základní výměry** vyplácených důchodů zvyšují tak, aby výše základní výměry důchodu činila 9 % průměrné mzdy s tím, že výše základní výměry se zaokrouhluje na celé desetikoruny nahoru.

Procentní výměry vyplácených důchodů se při zvýšení důchodů **v pravidelném termínu** zvýší o tolik procent (zaokrouhlených s přesností na jedno platné desetinné místo nahoru), aby u průměrného starobního důchodu úhrn částky zvýšení základní výměry starobního důchodu a částky zvýšení procentní výměry důchodu odpovídal zvýšení průměrného starobního důchodu stanoveného ve výši součtu růstu cen za příslušné období (které končí nově srpnem) a jedné třetiny růstu reálné mzdy (zaokrouhlené s přesností na jedno platné desetinné místo).

Procentní výměry vyplácených důchodů se však nezvýší, pokud se již v důsledku zvýšení základní výměry důchodu zvýší výše průměrného starobního důchodu alespoň o tolik procent, kolik činí stanovené procento zvýšení.

Procentní výměry vyplácených důchodů se při zvýšení důchodů **v mimořádném termínu** zvýší o tolik procent, kolik činí růst cen za příslušné období.

Dosud výši zvýšení důchodů stanovovala vláda nařízením, přičemž mohla rozhodnout i o vyšším zvýšení, než vyplývalo z pravidel obsažených v zákoně o důchodovém pojištění.

Vzhledem k tomu, že pravidla valorizace jsou nyní pevně dána zákonem o důchodovém pojištění, bude výši zvýšení důchodů nově upravovat vyhláška Ministerstva práce a sociálních věcí (která se ovšem od daných pravidel nemůže odchýlit, tj. nemůže stanovit vyšší zvýšení důchodů, než vyplývá z uvedených pravidel; stanovení výše zvýšení důchodů bude jen otázkou matematického propočtu).

5.7 Souběh starobního důchodu s příjmem výdělečné činnosti

Starobní důchod se podle § 37 odst. 1 zákona o důchodovém pojištění vyplácí od dovršení důchodového věku v **plné výši** nebo ve výši **poloviny** (polovinou starobního důchodu se rozumí polovina základní výměry a polovina procentní výměry, a byl-li starobní důchod upraven pro souběh s jiným důchodem, a nevypládá se proto v plné výši, rozumí se polovinou starobního důchodu polovina procentní výměry vyplácená po úpravě z titulu tohoto souběhu). Starobní důchod ve výši poloviny se vyplácí jen na základě žádosti pojištěnce (rovněž na základě žádosti se starobní důchod vyplácený ve výši poloviny začne vyplácet opět v plné výši nebo se naopak přestane vyplácet, neboť pojištěnec si chce zvyšovat procentní výměru starobního důchodu o 1,5 % výpočtového základu za každých 90 kalendářních dnů výdělečné činnosti).

Pokud jde o výplatu **předčasného starobního důchodu**, pak podle § 37 odst. 2 zákona o důchodovém pojištění výplata tohoto důchodu (příznaného podle § 31 zákona o důchodovém pojištění) nenáleží do dosažení důchodového věku, pokud je vykonávána výdělečná činnost zakládající účast na důchodovém pojištění (dohoda o provedení práce tedy nebrání výplatě předčasného starobního důchodu) nebo je poskytována podpora v nezaměstnanosti; ode dne dosažení důchodového věku se posuzují podmínky pro výplatu předčasného starobního důchodu obdobně podle § 37 odst. 1 zákona o důchodovém pojištění.

Před rokem 2010 platilo, že výplata **obecného starobního důchodu**, na který vznikl nárok podle § 29 zákona o důchodovém pojištění (tj. od dosažení důchodového věku), náleží osobám vykonávajícím výdělečnou činnost na základě **pracovněprávního vztahu**, jen pokud tento vztah byl **sjednán na dobu určitou, nejdéle však na dobu jednoho**

roku, lze-li jej podle zvláštních právních předpisů na tuto dobu sjednat. Protože od roku 2010 tato podmínka již neplatí, je od tohoto roku možný souběh výplaty starobního důchodu a příjmu z výdělečné činnosti bez jakýchkoliv podmínek.

Příklad

Pojištěnec, který pracoval na základě pracovního poměru uzavřeného na dobu neurčitou, dovršil důchodový věk 30. září 2009 a byl dále zaměstnán bez pobírání starobního důchodu. Pracovní poměr skončil dnem 31. prosince 2011. Pokud tento pojištěnec požádá o přiznání starobního důchodu od 1. ledna 2010, bude mu starobní důchod doplacen zpětně za dva roky, tj. za dobu od 1. ledna 2010 do 31. prosince 2011; pokud by tento pojištěnec požádal o přiznání starobního důchodu již ode dne vzniku nároku na starobní důchod, tj. od 30. září 2009, bude mu sice k tomuto datu důchod vypočten a přiznán, ale zpětně bude doplacen rovněž až od 1. ledna 2010, neboť před rokem 2010 tento pojištěnec nesplňoval podmínku pro výplatu starobního důchodu při výdělečné činnosti.

5.8 Volba vhodného data odchodu do starobního důchodu

Důchod se přiznává vždy jen na základě žádosti pojištěnce, a proto jen pojištěnec určuje, od jakého dne mu má být důchod přiznán. Volba vhodného data odchodu do starobního důchodu je velmi důležitá, neboť v některých případech posun data přiznání důchodu např. o jediný den může výrazně ovlivnit výši starobního důchodu.

Odpověď na otázku, kdy je nejvýhodnější odejít do starobního důchodu, je těžká. Na tuto otázku nelze dát jednoznačnou odpověď, neboť situace každého občana je jednak specifická (datum dosažení důchodového věku, výše výpočtového základu, délka pojištěné doby apod.), jednak výši důchodu ovlivňuje více kritérií, která vzájemně působí a prolínají se.

Každý, kdo uvažuje o odchodu do starobního důchodu, by si měl v prvé řadě určit svůj důchodový věk a zjistit dosažení celkovou dobu pojištění.

Po zjištění, zda a kdy mu vzniká nárok na starobní důchod (obecný i předčasný), by měl pojištěnec vzít v úvahu především tyto skutečnosti, které ovlivňují výši důchodu:

- **délka rozhodného období**, za které se zjišťují výděly pro stanovení výpočtového základu. Například při přiznání důchodu od 31. prosince 2011 (tj. za tento den již náleží výplata důchodu) zahrnuje rozhodné období léta 1986 až 2010, zatímco při přiznání důchodu od 1. ledna 2012 (tj. za tento den již náleží výplata důchodu) zahrnuje rozhodné období léta 1986 až 2011 (rozhodné období končí kalendářním rokem předcházejícím roku, od něhož se důchod přiznává);
- **přesná délka pojištěné doby**. Za rok doby pojištění se považuje 365 dní, takže zbytek pojištěné doby, který činí 364 dní (nebo méně), propadá;
- **výše redukčních hranic**, které platí pro stanovení výpočtového základu (vypočtený osobní vyměřovací základ se prostřednictvím redukčních hranic stanoveným způsobem omezuje); tyto hranice jsou pro každý kalendářní rok jiné (v roce 2011 jsou jiné i v období před 30. zářím a po 29. zářím);
- **výše koeficientu nárůstu všeobecného vyměřovacího základu**, jímž se násobí vyměřovací základ (tj. úhrn výdělků) v jednotlivých kalendářních letech rozhodného období; rovněž tyto koeficienty jsou pro každý kalendářní rok jiné;
- **pravidla pro zvyšování důchodů v kalendářním roce**. Podle pravidel o zvyšování důchodů se zvyšují jen důchody přiznávané do 31. prosince předchozího kalendářního roku (z toho vyplývá,

že důchod přiznáváný od 31. prosince kalendářního roku se již zvyšuje od ledna následujícího kalendářního roku, zatímco důchod přiznaný od 1. ledna se nezvyšuje, resp. se zvýší až v následujícím kalendářním roce);

– při žádosti o předčasný starobní důchod je to **počet kalendářních dnů v době ode dne přiznání předčasného starobního důchodu do dosažení důchodového věku** (důchod se snižuje za každých i započatých 90 kalendářních dnů; proto například 271 dnů znamená pro snížení důchodu čtyři období, tj. 3 x 90 plus jedno započaté období za 1 den);

– při práci po vzniku nároku na obecný starobní důchod je to **přesná délka další výdělečné činnosti**, neboť procentní výměra tohoto důchodu se zvyšuje za každých dokončených 90, 180 nebo 360 kalendářních dnů této činnosti (po odpočtu dnů pracovní neschopnosti a dalších dob; například za 100 dnů výdělečné činnosti konané po vzniku nároku na tento důchod bez pobírání důchodu v případě jedenáctidenní dočasné pracovní neschopnosti nebude zvýšení náležit, zatímco v případě, že práce by byla konána o jeden den déle, by již náleželo zvýšení o 1,5 % výpočtového základu).

Odpověď na otázku, kdy je nejméně výhodnější odejít do starobního důchodu, spočívá v matematickém propočtu všech možných variant.

Odchod do starobního důchodu od 31. prosince kalendářního roku nebo od 1. ledna následujícího kalendářního roku jsou přitom zřetelné hraniční případy; je však třeba vážit i další skutečnosti, jako je například doba pojištění (je např. škoda žádat o přiznání důchodu od 1. ledna, když zbytek dní činí 350 dní; v tomto případě se vyplatí zakončit zaměstnání o 15 dní později, aby byl získán další celý rok doby pojištění).

6. Souběh nároků na důchody

Zákon o důchodovém pojištění připouští v některých případech pobírání více důchodů, zatímco v jiných případech současné pobírání některých důchodů vylučuje. Při současném splnění podmínek **nároku na výplatu** více důchodů se hovoří o tzv. souběhu nároků na důchody.

Postup při tomto souběhu závisí na tom, o jaké důchody se jedná. Při souběhu platí přitom pravidlo, že základní výměra důchodu náleží jen jednou.

Pro úpravu důchodů z důvodu souběhu má význam rozlišování přímých důchodů a odvozených důchodů.

Výše úhrnu důchodů při souběhu není nijak omezena, tj. není **stanovena žádná hranice pro úhrn důchodů** při jejich souběhu.

Základní zásadou je, že občan může mít nárok na výplatu jen jednoho přímého důchodu. Jsou-li současně splněny podmínky nároku na výplatu **starobního důchodu** (obecného nebo předčasného) a **invalidního důchodu**, vyplácí se jen jeden důchod, a to vyšší.

Dnem úpravy výplat těchto důchodů pro souběh zanikají nároky na důchody, které se nevyplácejí.

Jsou-li současně splněny podmínky nároku na výplatu **přímého důchodu a na výplatu vdovského nebo vdoveckého důchodu**, vyplácí se nejvyšší důchod v plné výši a z ostatních důchodů se vyplácí polovina procentní výměry.

Je-li výše důchodů stejná, krátí se tímto způsobem nejdříve vdovský nebo vdovecký důchod.

Uvedená pravidla znamenají, že v případě souběhu náleží jeden důchod v plné výši (tj. základní výměra a procentní výměra) a z druhého důchodu 50 % procentní výměry.

Příklad

Poživatelka starobního důchodu ve výši 9 300 Kč měsíčně v roce 2011 ovdověla. Manžel byl poživitelem starobního důchodu ve výši 11 230 Kč měsíčně. Vdovský důchod by činil 6 730 Kč měsíčně (tj. 2 230 Kč jako základní výměra + 4 500 Kč jako procentní výměra; částka 4 500 Kč představuje polovinu procentní výměry manželova starobního důchodu), a protože vdovský důchod je nižší než vlastní starobní důchod, bude náležen starobní důchod v plné výši a k tomu polovina procentní výměry vdovského důchodu ve výši 2 250 Kč, celkem tedy 11 550 Kč měsíčně. Z důvodu souběhu důchodů se tedy upraví vdovský důchod jako nižší důchod.

Zvláštní postup platí v tom případě, byli-li **starobní důchod zvýšen za další práci** konanou po vzniku nároku. Jsou-li současně splněny podmínky nároku na výplatu starobního důchodu zvýšeného za dobu výdělečné činnosti vykonávané po vzniku nároku na tento důchod a na výplatu vdovského nebo vdoveckého důchodu, odečte se pro účely posouzení výše důchodů z procentní výměry starobního důchodu zvýšení za dobu výdělečné činnosti vykonávané po vzniku nároku na tento důchod. Je-li zbylá část procentní výměry starobního důchodu nižší než procentní výměra vdovského nebo vdoveckého důchodu, vyplácí se vdovský nebo vdovecký důchod v plné výši a starobní důchod se vyplácí ve výši zvýšení tohoto důchodu za dobu výdělečné činnosti vykonávané po vzniku nároku na tento důchod a jedné poloviny zbylé části procentní výměry. Zvýšení starobního důchodu za další práci vykonávanou po vzniku nároku na tento důchod nepodléhá tedy snížení v případě souběhu nároku na důchody.

Pravidla souběhu starobního důchodu a vdovského (vdoveckého) důchodu se týkají jen nároků na výplatu těchto důchodů. V případě, že se starobní důchod nevyplácí, se výše uvedená pravidla neuplatňují.

7. Několik praktických rad

7.1 Jak získat potřebné údaje

Každý pojištěnec by měl mít přehled o dobách pojištění, výdělcích (vyměřovacích základech) a vyloučených dobách evidovaných u České správy sociálního zabezpečení pro účely důchodového pojištění; tento přehled by měl mít zejména pojištěnec, který v krátké době dovrší důchodový věk nebo který bude žádat o přiznání starobního důchodu. Údaje o dobách pojištění, vyměřovacích základech a vyloučených dobách vedou ve své evidenci plátců důchodů. Tyto údaje může pojištěnec zjistit z **informativního osobního listu důchodového pojištění**. Každý pojištěnec má právo na bezplatné zaslání tohoto informativního listu jednou za kalendářní rok. Informativní list obsahuje přehled dob důchodového pojištění (s označením druhu doby – pojištění, zaměstnání, samostatná výdělečná činnost, náhradní doba) a za dobu od roku 1986 přehled vyměřovacích základů a vyloučených dob, které jsou v evidenci České správy sociálního zabezpečení. Informativní list se zasílá pojištěnci na základě jeho písemné žádosti (pro tuto žádost není předepsán žádný formulář); orgán sociálního zabezpečení je povinen zaslat pojištěnci informativní list do 90 dnů ode dne doručení jeho žádosti. V žádosti o zaslání informativního listu je nezbytné uvést rodné číslo pojištěnce. **Adresa České správy sociálního zabezpečení je: Křížová 25, 225 08 Praha 5.** Lze doporučit, aby si každý pojištěnec (tj. nejen ten, jemuž se blíží důchodový věk) požádal o zaslání informativního listu a dozvěděl se tak, jaké údaje o jeho činnosti jsou obsaženy v evidenci orgánu sociálního zabezpečení pro účely důchodového pojištění; v případě, že některé doby v této evidenci chybí, si může včas obstarat chybějící doklady. Problematika informativního osobního listu důchodového pojištění je obsažena v § 40a zákona o organizaci a provádění sociálního zabezpečení (zákon č. 582/1991 Sb., ve znění pozdějších předpisů).

7.2 Postup při výpočtu starobního důchodu

Abychom si mohli vypočítat starobní důchod, je nutné nejprve stanovit důchodový věk a poté den, od kterého má být důchod přiznán (přitom je třeba si ověřit, zda k tomuto dni jsou splněny všechny podmínky nároku na důchod). Pak zjistíme celkovou dobu pojištění, a to s rozdělením na dobu získanou do nároku na důchod (přitom se nesmí zapomenout na to, že některé náhradní doby se započítávají redukovaně v rozsahu 80 %) a po vzniku nároku na důchod.

Dalším krokem je určení rozhodného období (počíná rokem 1986) a výdělků (vyměřovacích základů) za jednotlivé kalendářní roky rozhodného období a zjištění počtu vyloučených dob spadajících do rozhodného období. Dále následuje úprava ročních výdělků (tzv. indexace, tj. vynásobení úhrnu výdělků za jednotlivé kalendářní roky příslušným koeficientem nárůstu všeobecného vyměřovacího základu), abychom zjistili jednotlivé roční vyměřovací základy; pak se provede součet ročních vyměřovacích základů a součet vyloučených dob. Poté se provede výpočet osobního vyměřovacího základu a po jeho redukcí se zjistí výpočtový základ. Rozhodné období závisí na datu, od něhož se důchod přiznává, a proto délku rozhodného období může pojištěnec sám ovlivnit. Například při přiznání důchodu od 31. prosince 2011 (tj. za tento den již náleží výplata důchodu) zahrnuje rozhodné období léta 1986 až 2010, zatímco při přiznání důchodu od 1. ledna 2012 (tj. za tento den již náleží výplata důchodu) zahrnuje rozhodné období léta 1986 až 2011 (rozhodné období končí kalendářním rokem předcházejícím roku, od něhož se důchod přiznává). S rozhodným obdobím jsou pak spojeny též redukční hranice a koeficienty nárůstu všeobecného vyměřovacího základu pro indexaci ročních výdělků platné v příslušném kalendářním roce, tj. v roce, do něhož spadá den, od něhož se důchod přiznává.

Posledním krokem je vlastní výpočet důchodu, tj. zjištění výše procentní výměry důchodu jako součin výpočtového základu a příslušného počtu procent v závislosti na době pojištění; přitom se stanoveným způsobem zohledňuje jak doba pojištění získaná po vzniku nároku na starobní důchod, tak u předčasného starobního důchodu doba chybějící do důchodového věku (u předčasného starobního důchodu se jeho procentní výměra snižuje za každých i započatých 90 kalendářních dnů z doby ode dne, od kterého se přiznává starobní důchod, do dosažení důchodového věku). Vypočtená částka se zaokrouhluje na celé koruny nahoru. K takto zjištěné procentní výměře se přičte výše základní výměry a součet představuje výslednou měsíční částku důchodu.

Tento postup se může zdát pro řadu pojištěnců složitým. Pro výpočet starobního důchodu lze jako **pomůcku** pro volbu vhodného data odchodu do starobního důchodu a pro určení výše starobního důchodu ke zvolenému dni využít tzv. **důchodovou kalkulačku**. Důchodová kalkulačka je na webových stránkách Ministerstva práce a sociálních věcí (www.mpsv.cz; na důchodovou kalkulačku se dostaneme přes hesla Důchodové pojištění – Kalkulačky – Důchodová kalkulačka). Podle této důchodové kalkulačky si můžeme vypočítat výši starobního důchodu přiznaného v jednotlivých kalendářních letech a v roce 2011 před 30. zářím a po 29. září.

Potřebné údaje pro výpočet důchodu podle důchodové kalkulačky zjistíme především z informativního osobního listu důchodového pojištění.

Přitom nesmíme zapomenat na tyto zásady:

– doba studia do 18 let je dobou pojištění a započítává se plně, zatímco doba studia po 18. roce věku se započítává jednak v rozsahu nejvýš 6 let, jednak se tato doba započítává v rozsahu jen 80 %

(na informativním listě se uvádí doba studia od – do a není zde uveden způsob tohoto omezeného zápočtu, a proto toto omezení si musíme vypočítat sami; to platí obdobně např. pro dobu nezaměstnanosti, u níž také musíme provést redukovaný zápočet),

– v případě více zaměstnání v jednom kalendářním roce nebo v případě souběhu zaměstnání a samostatné výdělečné činnosti se uvádí počet kalendářních dní a vyměřovací základ (včetně vyloučených dob) u každé této výdělečné činnosti zvlášť, a proto je nutné překrývající se dobu výdělečné činnosti pro účely zjištění celkové doby pojištění započítat jen jednou (například při dvou pracovních poměrech trvajících celý kalendářní rok je uvedeno 2 x 365 dní a u každé výdělečné činnosti je uveden zvlášť vyměřovací základ; jako doba pojištění za tento rok se bere v úvahu 365 dní, avšak vyměřovací základy a vyloučené doby se sečtou),

– při další výdělečné činnosti konané po vzniku nároku na starobní důchod se musí odpočítat doby (zejména dočasná pracovní neschopnost), které se za další výdělečnou činnost (pro účely zhodnocení tzv. práce na procenta) nepovažují.

Do důchodové kalkulačky se vyplňuje **celkový počet celých kalendářních roků**, např. 43 (zde je třeba vycházet ze zásad uvedených výše pod písmeny a) a b)), **celkový počet čtvrtletí**, za které se má procentní výměra zvýšit za další práci (např. při vzniku nároku na starobní důchod od 28. ledna 2011 a odchodu do starobního důchodu od 1. ledna 2012 se jedná jen o 3 čtvrtletí, neboť nebylo získáno 360 dní), přičemž se musí odpočítat doby, které se za další výdělečnou činnost nepovažují (srov. zásadu pod písmenem c)), a **úhrn vyměřovacích základů a vyloučených dob** za jednotlivé kalendářní roky rozhodného období (přitom se výdělků a vyloučené doby ze všech činností konaných v rámci téhož kalendářního roku sečtou; například měl-li pojištěnec v roce 2006 dva pracovní poměry a v jednom pracovním poměru měl vykázán vyměřovací základ 500 000 Kč a 9 dní vyloučené doby a ve druhém pracovním poměru měl vykázán vyměřovací základ 300 000 Kč a 11 dní vyloučené doby, uvede se v řádku za rok 2006 jako vyměřovací základ 800 000 Kč a jako vyloučená doba 20 dní). Důchodová kalkulačka provede výpočet důchodu a uvede konečnou celkovou výši důchodu (můžeme přitom zjistit i výši osobního vyměřovacího základu a výši výpočtového základu); správnost výpočtu závisí ovšem na správnosti vstupních údajů.

JUDr. Jan Přeb,
právní oddělení ČSSZ

> Právo lékařů-důchodců na předepisování léčivých přípravků

Podle zákona o veřejném zdravotním pojištění č. 48/1997 Sb. příslušná zdravotní pojišťovna uhradí vždy na základě lékařského předpisu vystaveného smluvním lékařem poskytujícím zdravotní péči sobě, manželovi, svým rodičům, prarodičům, dětem, vnukům a sourozencům, jestliže jeho odbornost zaručuje Česká lékařská komora nebo Česká stomatologická komora a jestliže k tomu takový lékař uzavře zvláštní smlouvu se zdravotní pojišťovnou, léčivé přípravky a prostředky zdravotnické techniky, brýle a pomůcky oční optiky, vlasové náhrady, ortopedicko-protetické pomůcky, pomůcky pro zdravotně postižené a sluchově postižené, nevidomé a slabozraké, stomatologické protetické náhrady a ortodontické aparáty. Tuto úhradu provádí příslušná zdravotní pojišťovna i tehdy, nemá-li příslušný lékař uzavřeno se zdravotní pojišťovnou smlouvu o poskytování a úhradě zdravotní péče a má-li uzavřeno pouze smlouvu o poskytování zdravotní péče sobě a svým blízkým.

V praxi se tak umožňuje lékařům, kteří jsou již zpravidla v důchodovém věku a nevykonávají lékařské povolání, aby mohli v dohodnutém rozsahu podle smlouvy s příslušnou zdravotní pojišťovnou sobě a svým blízkým nadále předepisovat především léčivé přípravky, ale v případě potřeby i další zdravotní pomůcky.

Pokud Česká lékařská komora nebo Česká stomatologická komora (v případě zubních lékařů) zaručí odbornost příslušného lékaře-důchodce, příslušná zdravotní pojišťovna v dohodnutém rozsahu uhradí léčivé přípravky, případně další zdravotní pomůcky, které si předepsal příslušný lékař buď sám pro sebe, nebo pro své blízké. K tomu musí uzavřít zvláštní smlouvu se zdravotní pojišťovnou, na jejíž uzavření má však právo. Otázka finančního limitu, do jakého může předepisovat léčivé přípravky, případně další zdravotnické pomůcky, se liší, pokud jde o jednotlivé zdravotní pojišťovny, ale lze ji samozřejmě individuálně dohodnout, nebo například v případě závažné (třeba onkologické) choroby rodinného příslušníka lze dohodnout individuální navýšení. Dále uvedeme přehled finančních limitů u jednotlivých zdravotních pojišťoven pro lékaře-důchodce předepisující sobě a svým blízkým léčivé přípravky a další zdravotnické pomůcky:

Finanční limity úhrady léčivých přípravků a zdravotnických pomůcek předepsaných lékaři-důchodci:

Zdravotní pojišťovna Ministerstva vnitra – 10 000 Kč ročně
Všeobecná zdravotní pojišťovna ČR – 5 000 Kč ročně
Zdravotní pojišťovna Metal-Alliance – 5 000 Kč na osobu a rok
Česká národní zdravotní pojišťovna – 5 000 Kč ročně
Hutnická zaměstnanecká zdravotní pojišťovna – 6 000 Kč ročně
Oborová zdravotní pojišťovna zaměstnanců bank, pojišťoven a stavebnictví – 3 000,- Kč na osobu a rok
Revírní bratrská pokladna zdravotní pojišťovna – 12 000 Kč ročně
Vojenská zdravotní pojišťovna ČR – 3 600 Kč na osobu a rok
Zaměstnanecká pojišťovna Škoda – 1 000 Kč měsíčně.

JUDr. Jan Mach, advokát se specializací na medicínské právo

Tiskopisy do zdravotnictví

cena vč. DPH

Recept – volný list (100 listů do tiskáren)	13 Kč
v roce 2011 pro předplatitele časopisu	9 Kč
Výměnný list (100 listů)	12 Kč
Objednávka léků a zdravotnického materiálu propisovací blok	64 Kč
Objednávka léků a zdravotnického materiálu nepropisovací blok	30 Kč
Zvlášť účtovaná léčiva a PZT (kus)	1 Kč
Žádost o schválení výkonu, léčiva, ZP propisovací blok	39 Kč
Poukaz K volný list (100 listů)	21 Kč
Poukaz K propisovací blok (100 listů)	42 Kč
Poukaz na vyš./oš. propisovací RTG (100 listů)	39 Kč
Poukaz na vyš./oš. FT blok (100 listů)	19 Kč
Poukaz Z blok A4 nepropisovací (100 listů)	38 Kč
Domácí péče blok A4 nepropisovací (100 listů)	34 Kč
Lékařská zpráva-nález blok (100 listů)	21 Kč
LSPP – kniha nepropisovací (50 listů)	39 Kč
Poukaz na léčebnou a ortopedickou pomůcku blok (100 listů)	25 Kč
Poukaz na brýle a optické pomůcky blok (100 listů)	25 Kč
Očkovací průkaz (kus)	1 Kč
Zdravotní průkaz (kus)	1 Kč
Návrh na lázeňskou péči (kus)	8 Kč
Návrh na umístění dítěte v dětské odborné léčebně	10 Kč
Návrh na umístění dítěte v ozdravovně	10 Kč
Hlášení infekční nemoci	0,50 Kč
Hlášení úrazu blok (100 listů)	39 Kč
Registrační list blok (50 listů)	43 Kč
Protokol o předání pacienta blok (100 listů)	43 Kč
Žádost o předání zdravotních informací blok (100 listů)	43 Kč
Příkaz ke zdravotnímu transportu blok propisovací (2x 50 listů)	45 Kč
Vyúčtování cest lékaře blok nepropisovací (100 listů)	23 Kč
Vyúčtování výkonů v ambulantní péči blok (100 listů)	27 Kč
Pozvánka k dětskému lékaři (kus)	1 Kč
Hlášení o zastupování lékaře blok (100 listů)	24 Kč
List o prohlídce mrtvého (kus)	1 Kč
Balné a dopravné	107 Kč
Při objednávce nad 2 000 Kč balné a dopravné neúčtujeme.	

Další nabídku najdete na www.infolekar.cz v sekci MediSurf.

Objednávky směřujte na adresu redakce časopisu **Informace pro lékařské praxe, Konstantinova 1481/20, 149 00 Praha 4**
 telefon: **267 910 430**, fax: **267 910 433**, mobil: **603 320 567**, e-mail: info@infolekar.cz

> Evidenční list důchodového pojištění

Evidenční list důchodového pojištění platný od 1. 1. 2009 (dále jen ELDP) slouží k uložení údajů potřebných pro nárok na dávky důchodového pojištění. Hlavní zásady vedení a předkládání ELDP upravuje § 38 a 39 zákona č. 582/1991 Sb., o organizaci a provádění sociálního zabezpečení, ve znění pozdějších předpisů.

ELDP obsahuje kromě identifikačních údajů pojištěnce a zaměstnavatele také informace o době pojištění, vyloučených dobách (náhradních dobách) a vyměřovacím základu.

Zaměstnavatel je povinen vystavit ELDP pro každou osobu účastnou důchodového pojištění (pojištěnce) za každý kalendářní rok trvání účasti na důchodovém pojištění nebo jeho část, v případech, kdy dojde k zahájení nebo ukončení výdělečné činnosti zakládající účast na důchodovém pojištění v průběhu kalendářního roku.

Zaměstnavatel tedy vystavuje ELDP pro každého zaměstnance a pro každý pojistný vztah, to znamená, že pokud u zaměstnavatele pracuje zaměstnanec v jednom kalendářním roce v pracovním poměru a zároveň na základě dohody o pracovní činnosti a obě tato zaměstnání založí účast na pojištění, vystaví zaměstnavatel v tomto kalendářním roce zaměstnanci dva ELDP.

ELDP se vyplňuje po účetní závěrce (závěrce mzdových listů), nejpozději do 30. dubna následujícího kalendářního roku, v případě, že výdělečná činnost trvala k 31. prosinci,

do 1 měsíce po konečném vyúčtování příjmů v případě, že výdělečná činnost skončila před 31. prosincem, nejpozději do 31. ledna následujícího kalendářního roku

ELDP zaměstnavatel předkládá České správě sociálního zabezpečení (ČSSZ) prostřednictvím Okresních správ sociálního zabezpečení (OSSZ), v jejímž obvodu je útvar zaměstnavatele, ve kterém je vedena evidence mezd, a to:

– do 30 dnů ode dne zápisu údajů do ELDP,

– do 30 dnů ode dne svého zániku,

– do 8 dnů ode dne obdržení výzvy orgánu sociálního zabezpečení.

Zaměstnavatel je povinen vyplnit dva stejnopisy ELDP.

Jeden stejnopis, opatřený podpisem pověřeného zaměstnance nebo oprávněného zástupce zaměstnavatele s jeho razítkem, je zaměstnavatel povinen předat zaměstnanci, a to nejpozději v den, kdy předkládá evidenční list orgánu sociálního zabezpečení.

Druhý stejnopis s podpisem pojištěnce si ponechá ve své evidenci po dobu tří kalendářních roků po roce, kterého se týká, nebo po roce, ve kterém byl ELDP vyhotoven, v případě, že byl vyhotovován později než v zákonem stanovených lhůtách.

Nesouhlasí-li zaměstnanec se zápisem zaměstnavatele v ELDP a zaměstnavatel na základě jeho žádosti ELDP včetně jeho stejnopisů neopraví, může požádat příslušnou OSSZ do 30 dnů ode dne převzetí stejnopisu ELDP, aby tento spor o obsah ELDP rozhodla.

Jedná se o správní řízení, v úvahu však následně přichází i podání žaloby proti rozhodnutí ČSSZ o odvolání proti rozhodnutí OSSZ.

ELDP se předkládají na tiskopisech vydaných orgány sociálního zabezpečení nebo prostřednictvím elektronického přenosu za využití výpočetní techniky. Podrobnější informace k elektronickému podávání ELDP jsou uveřejněny na webových stránkách ČSSZ na adrese www.cssz.cz.

Tiskopisy ELDP jsou vydávány ČSSZ a jsou pro zaměstnavatele k dispozici na každé OSSZ, a to třídílný tiskopis (tři spojené listy) pro vyplňování na psacím stroji s možností vyhotovit originál s propisem dvou stejnopisů a tiskopis jednodílný pro vyplňování za využití výpočetní techniky. K jeho vyplnění lze využít program, který je uživatelům volně k dispozici na webových stránkách ČSSZ.

Při vyplňování ELDP se užívá česká abeceda s diakritickými znaménky. V případě, že uvedení některých údajů nepřichází v úvahu, příslušné pole se ponechá volné, neproškrťává se a ani se neuvádějí nuly.

Vyplňované údaje na tiskopisu by neměly přesahovat barevné označení čtecích polí a tiskopis by také neměl být vyplňován ručně. Jestliže při vyplňování údajů nepostačuje vymezený prostor formuláře, ukončí se zápis daného údaje posledním písmenem, které lze do prostoru uvést. (např. Skočdoplová-Vosec).

WWW.CSSZ.CZ

Důchodové pojištění

> Tiskopisy

> Evidenční list

důchodového pojištění

Způsob vyplňování ELDP

Záhlaví ELDP obsahuje následující údaje:

Technický kód – tento údaj využívají orgány sociálního zabezpečení.

Za rok – uvádí se ve tvaru čtyřčíslicí daného kalendářního roku.

Typ ELDP – uvádí se ve tvaru dvojčíslicí, které označuje charakter údajů vykazovaných na ELDP.

01 – uvádí se v případech, kdy výdělečná činnost pojištěnce ke dni odesílání ELDP v průběhu daného kalendářního roku trvá

51 – uvádí se v případech, kdy zaměstnavatel (případně OSSZ) vyhotovuje opravný ELDP po zjištění, že vykázané údaje na již odeslaném ELDP s označením hodnoty 01 byly původně uvedeny chybně nebo došlo k jejich změně z důvodu, že nastaly nové skutečnosti

02 – uvádí se v případech, kdy výdělečná činnost pojištěnce byla v průběhu daného kalendářního roku ukončena, nebo k jejímu ukončení došlo k 31. 12.

52 – uvádí se v případech, kdy je vyhotovován opravný ELDP po zjištění, že vykázané údaje na již odeslaném ELDP s označením hodnoty 02 byly původně uvedeny chybně nebo došlo k jejich změně z důvodu, že nastaly nové skutečnosti.

03 – uvádí se v případech, kdy se ELDP odesílá v souvislosti s úmrtím pojištěnce

53 – uvádí se v případech, kdy je vyhotovován opravný ELDP po zjištění, že vykázané údaje na již odeslaném za kalendářní rok, v jehož průběhu pojištěnec zemřel, byly původně uvedeny chybně nebo došlo k jejich změně z důvodu, že nastaly nové skutečnosti

Oprava ELDP ze dne – v případech, kdy je vystavován opravný ELDP s hodnotou typu ELDP 51, 52 nebo 53, uvádí se do vymezeného prostoru datum vyhotovení původního ELDP, jehož se oprava týká.

Kód OSSZ – uvádí se kód z číselníku OSSZ, v jejímž obvodu je útvar zaměstnavatele, ve kterém je vedena evidence mezd (§ 39 odst. 1 zákona č. 582/1991 Sb.), např. 221 pro Beroun (číselník OSSZ je k dispozici na webových stránkách ČSSZ).

Místně příslušná OSSZ (ÚP PSSZ) – uvede se slovy příslušná OSSZ, např. Beroun.

Evidenční list je dále rozdělen do tří oddílů:

1. oddíl Identifikace pojištěnce
2. oddíl Průběh pojištění v daném roce
3. oddíl Identifikační údaje o zaměstnavateli a podpisy

1) Identifikace pojištěnce

Tento oddíl obsahuje informace o pojištěnci, kterými jsou:

Příjmení (poslední) – uvádí se příjmení platné při provádění zápisu do ELDP.

Jméno – má-li pojištěnec více jmen, uvedou se všechna (do využití vymezeného prostoru).

Titul – vyplňuje se běžně používanými zkratkami (např. Mgr., MUDr.).

Datum narození – uvádí se běžným způsobem s tečkami mezi dnem, měsícem a rokem.

Rodné číslo – uvádí se devítimístným, event. desetimístným číselným znakem. Devítimístné rodné číslo se uvádí ve třech trojčíslicích, u desetimístného rodného čísla (u občanů narozených po 31. 12. 1953) je koncová skupina čtyřmístná. Jednotlivé skupiny čísel se oddělují mezerou (XXX XXX XXX nebo XXX XXX XXXX). Rodné číslo je nezastupitelným identifikačním údajem, který je potřeba vyplňovat vždy i u cizích státních příslušníků.

Ulice – vyplňuje se název ulice bez čísla domu, nemá-li obec uliční systém, nebude tento údaj doplňován. U osob s trvalým pobytem v zahraničí se veškeré adresní údaje ELDP uvádějí podle místa pobytu na území ČR. Pokud osoby s trvalým pobytem v zahraničí pobyt v ČR nemají (např. dojíždějí za prací z pohraničních oblastí Slovenské či Polské republiky), uvede se jejich zahraniční adresa.

Číslo domu – uvádí se odpovídající číslo domu, v němž má pojištěnec bydliště.

Rodné příjmení – musí se shodovat se záznamy obsaženými v dokladech prokazujících totožnost pojištěnce.

Obec – vyplňuje se vždy v přesném znění i s případným upřesněním části obce, např. Praha 9-Prosek, a v nezkrácené podobě, např. Nová Ves pod Pleší. Jedná-li se o adresu v zahraničí, uvádějí se zahraniční adresní údaje.

Pošta – vyplňuje se pouze prvních pět písmen z názvu dodávací pošty, např. pošta Hradec Králové – Hrade, Nový Jičín – NovýJ. V rámci pěti písmen je přípustné použít i číslo, a to např. Most1. Jedná-li se o adresu v zahraničí, tento údaj se nevyplňuje.

PSČ/Post Code – v ČR se uvádí dle sborníku dodávacích pošt a směrovacích čísel měst a obcí (XXX XX), pokud se jedná o adresu v zahraničí, uvádí se zahraniční směrovací kód. V případě, že je v kolonce „Stát“ uvedeno „CZ“, je uvedení PSČ povinné.

Stát – tento údaj upřesňuje adresní údaje, uvádí se kódem, použije se číselník států, který je k dispozici na webových stránkách www.cssz.cz. Jde vždy o dvoumístný údaj, pro Českou republiku se používá kód CZ.

Místo narození – vyplňuje se obec, příp. okres (u osob narozených v cizině i stát – pro označení státu je možné použít číselník států). V případě, že je název obce delší, je nutno ho na konci zkrátit, v případě víceslovného názvu uvést první část úplnou a ostatní části zkráceně.

2) Průběh pojištění v daném roce

Údaje o průběhu výdělečné činnosti v daném kalendářním roce se zpravidla uvádějí do jednoho řádku.

Do dvou řádků (tří řádků, případně na další ELDP) se údaje výdělečné činnosti jednoho kalendářního roku (části roku) rozepisují v následujících případech:

U pojištěnců, kteří dovršili důchodový věk pro přiznání starobního důchodu a jejich pojištění trvá i nadále. Do prvního řádku se uvádí údaje do dne předcházejícího dni dovršení důchodového věku pro nárok na starobní důchod, do druhého řádku se uvádí údaje o dobách pojištění po dovršení důchodového věku.

Jestliže jsou po skončení účasti na pojištění dodatečně zúčtovány příjmy započitatelné do vyměřovacího základu. Uvedené nepřichází v úvahu u osob, které vykonávají zaměstnání malého rozsahu (§ 7 odst. 3 zákona č. 187/2006 Sb.) nebo u osob účastných pouze důchodového pojištění (§ 8 odst. 2 zákona č. 155/1995 Sb.).

Údaje o trvání pojištění v rámci jednoho kalendářního roku mohou být dále vyplněny ve dvou (třech) řádcích, případně dvou (i více) ELDP za situace, že pojištěnec v krátké době po skončení původní výdělečné činnosti opět zahájí výdělečnou činnost u téhož zaměstnavatele.

Údaje ve dvou (třech) řádcích v rámci jednoho kalendářního roku mohou být vyplněny i za situace, kdy v průběhu daného kalendářního roku dojde u výdělečné činnosti konkrétního zaměstnance ke změně podmínek účasti na pojištění v souvislosti se změnou zaměstnání na zaměstnání malého rozsahu a naopak. Jednotlivá období trvání zaměstnání a období trvání zaměstnání malého rozsahu budou uvedena vždy na samostatných řádcích.

Jednotlivé údaje tohoto oddílu o průběhu výdělečné činnosti se vyplňují následujícím způsobem:

Kód

Vyplňuje se ve tvaru trojmístného údaje, který obsahuje tři dále uvedené hodnoty, umožňující rozlišení charakteru údajů jednotlivých řádků.

První znak trojmístného údaje označuje druh výdělečné činnosti a umožňuje rozlišení více pojistných vztahů u téhož zaměstnavatele.

Druh výdělečné činnosti:

- 1** jeden (popřípadě první) pracovní poměr u zaměstnavatele
 - 2** druhý souběžný pracovní poměr u téhož zaměstnavatele
 - 3** třetí souběžný u téhož zaměstnavatele
 - 4** čtvrtý souběžný u téhož zaměstnavatele
 - 5** pátý souběžný u téhož zaměstnavatele
 - 6** šestý (a další) souběžný pracovní poměr u téhož zaměstnavatele
- A** dohoda o pracovní činnosti
B druhá souběžná dohoda o pracovní činnosti u téhož zaměstnavatele
C třetí u téhož zaměstnavatele
D čtvrtá u téhož zaměstnavatele
E pátá u téhož zaměstnavatele
F šestá u téhož zaměstnavatele
G sedmá u téhož zaměstnavatele
H osmá u téhož zaměstnavatele
I devátá u téhož zaměstnavatele
J desátá (a další) souběžná dohoda o pracovní činnosti u téhož zaměstnavatele
K dobrovolný pracovník pečovatelské služby
L domácí zaměstnanec
M pěstouni ve zvláštních případech (§ 40a zákona č. 117/1995 Sb.)
N smluvní zaměstnanec
O člen družstva – (§ 5 odst. 1 písm. c) zákona č. 155/1995 Sb.)
P člen družstva – (§ 5 odst. 1 písm. x) zákona č. 155/1995 Sb. – účast pouze na důchodovém pojištění)
R jednatel, komanditista – (§ 5 odst. 1 písm. w) zákona č. 155/1995 Sb. – účast pouze na důchodovém pojištění)
S společník – (§ 5 odst. 1 písm. w) zákona č. 155/1995 Sb. – účast pouze na důchodovém pojištění)

Druhý znak trojmístného údaje: umožňuje rozlišení situací, kdy:

- po skončení výdělečné činnosti (účasti na důchodovém pojištění) jsou dodatečně zúčtovány příjmy započitatelné do vyměřovacího základu; uvede se údaj **P** – příjmy.

Uvedení údaje P nepřichází v úvahu:

- pokud je v prvním znaku trojmístného údaje uveden údaj **P, R, S**, tj. při výkonu činností zakládajících účast pouze na důchodovém pojištění. Podle ustanovení § 8 odst. 2 zákona č. 155/1995 Sb. se příjem zúčtovaný po ukončení činnosti považuje za příjem zúčtovaný v posledním kalendářním měsíci výkonu těchto činností.

- pokud se jedná o zaměstnání malého rozsahu. Podle ustanovení § 7 odst. 3 zákona č. 187/2006 Sb. se příjem zúčtovaný po skončení zaměstnání malého rozsahu považuje pro účely pojištění za příjem zúčtovaný do kalendářního měsíce, v němž toto zaměstnání skončilo.

- pojištěnec za trvání výdělečné činnosti dovrší důchodový věk a jeho pojištění trvá i nadále. Doba pojištění od dovršení důchodového věku se vždy vykazuje uvedením údaje **D** - důchodový věk.

Údaj D se ve druhém znaku trojmístného údaje uvede také při vyplňování ELDP poživitele tzv. předčasného starobního důchodu, který vykonává výdělečnou činnost, před dovršením důchodového věku a pro všechny poživitele starobního důchodu výdělečně činné po dovršení důchodového věku (jedná se jak o případy, kdy poživatel pobírá důchod v plné výši, tak i o případy, kdy pobírá důchod ve výši poloviny).

- údaj **V** – výjimka se uvede v případě, že pojištěnec v průběhu kalendářního roku vykonával vojenskou službu v ozbrojených silách ČR, a to pouze za situace, kdy pojištěnec vykonával vojenskou službu po část kalendářního měsíce a ve zbyvajících částech kalendářního měsíce nebyl účasten důchodového pojištění.

V takovém případě nelze kalendářní dny, kdy nebyly splněny uvedené podmínky, hodnotit jako dobu důchodového pojištění a v tento měsíc je nutno (z důvodu nezhodnocení části měsíce) označit znakem „X“. Nebo je ELDP je vyhotovován v návaznosti na ust. § 11 odst. 2 věty šesté zákona č. 155/1995 Sb. (neplatné skončení pracovněprávního vztahu) a je nutno řešit otázku hodnocení doby pojištění v kalendářním měsíci, v němž nabylo právní moci rozhodnutí soudu (jímž soud rozhodl, že uvedený vztah skončil neplatně) a pojištěnec v rámci tohoto měsíce nenastoupil do zaměstnání.

V případě, že není splněna ani jedna z podmínek § 11 odst. 2 věty první zákona č. 155/1995 Sb., nelze z měsíce, v němž rozhodnutí soudu nabylo právní moci, hodnotit jako dobu důchodového pojištění kalendářní dny ode dne nabytí právní moci a tento měsíc je nutno (z důvodu nezhodnocení části měsíce) označit znakem „X“.

Nepřichází-li vyplnění druhého údaje v úvahu (nejedná se o shora vymezené situace), uvede se:
+ (znaménko plus)

Třetí znak trojmístného údaje se vyplňuje jen v případech, kdy je pojištěnec výdělečně činný:

u obchodní společnosti, kdy je v prvním údaji uvedena hodnota 1–6 nebo A–J, L, N, P, R a S, byl aspoň jeden den v rámci daného kalendářního roku (části kalendářního roku) členem statutárního orgánu obchodní společnosti nebo družstva, členem dozorčí rady, případně společníkem obchodní společnosti.

Uvádí se údaj S – statutární zástupce obchodní společnosti nebo družstva.

Nepřichází-li vyplnění třetího údaje v úvahu (nejedná se o shora vymezené situace), uvede se:
+ (znaménko plus).

MR – zaměstnání malého rozsahu: uvede se:

A – v případech, že se ve smyslu § 7 zákona č. 187/2006 Sb. jedná o zaměstnání malého rozsahu (přichází v úvahu u činností vymezených § 5 odst. 1 písm. a), c), f), j) a v) zákona č. 155/1995 Sb.).

N – v případech, že se ve smyslu § 7 zákona č. 187/2006 Sb. nejedná o zaměstnání malého rozsahu a u osob účastných pouze důchodového pojištění (§ 5 odst. 1 písm. w) a x) zákona č. 155/1995 Sb.).

Od-Do – do údaje „Od ...“ se uvede den vzniku účasti na pojištění, tj. den nástupu do zaměstnání atp., do údaje „Do ...“ se uvede den ukončení výdělečné činnosti (např. 30. 6.), případně 31. 12., trvá-li výdělečná činnost k tomuto datu, nebo k tomuto datu skončila. Byla-li výdělečná činnost započata před kalendářním rokem, který je vykazován a trvá i po jeho uplynutí, uvede se 1. 1. – 31. 12. Údaj od ... do ... zůstane nevyplněn za situace, kdy je v daném řádku, po skončení výdělečné činnosti, vykazován do datečně zúčtovaný příjem, započitatelný do vyměřovacího základu (druhý znak trojmístného údaje – hodnota **P**).

Při opakovaném zahájení výdělečné činnosti v témže kalendářním roce po přerušení se pokračuje v záznamech na tomtéž ELDP na jeho druhém, případně třetím řádku s uvedením nového intervalu od ... do ...

Je-li následná výdělečná činnost navázaná bezprostředně (bez jediného dne přerušení), uvádí se celý interval trvajících pojištění v jednom řádku. Tato zásada neplatí, dochází-li v rámci nově navázané výdělečné činnosti ke změně zaměstnání na zaměstnání malého rozsahu a naopak a nebo dochází-li ke změně druhu výdělečné činnosti (např. původně trval pracovní poměr, který skončí a od následujícího dne je navázána dohoda o pracovní činnosti).

Dny – uvádí se počet kalendářních dnů trvání pojištění v daném kalendářním roce. Do celkového součtu dnů se nezahrnují kalendářní měsíce, ve kterých pojištěnec nebyl účasten pojištění.

Do počtu kalendářních dnů se zahrnují vyloučené doby (viz dále „Vyloučené doby“).

1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 1–12 – číselné označení jednotlivých kalendářních měsíců daného kalendářního roku (1–12 – všechny měsíce kalendářního roku), umožňuje označit znakem „X“ ty kalendářní měsíce trvání výdělečné činnosti, které se nepovažují za dobu důchodového pojištění (**11 odst. 2 zákona č. 155/1995 Sb.**).

Vyloučené doby – uvádí se doba trvání omluvných důvodů (§ 16 odst. 4 písm. a) zákona č. 155/1995 Sb.), tj. doba dočasné pracovní neschopnosti, kterou si pojištěnec nezpůsobil úmyslně, a doba karantény.

Skutečnost, že po určitou dobu dojde k případnému omezení nároku na výplatu dávky, nemá na vykazování dočasné pracovní neschopnosti, karantény do vyloučených dob vliv; doba, po kterou trvala potřeba ošetřování nebo péče o dítě ve věku do 10 let nebo jiného člena domácnosti, nejvýše však prvních 9 kalendářních dnů potřeby ošetřování, popřípadě prvních 16 kalendářních dnů, jde-li o osamělého zaměstnance, který má v péči alespoň jedno dítě ve věku do 16 let, které neukončilo povinnou školní docházku.

Pokud dojde k vystřídání v průběhu ošetřování, zaměstnavatel prvního ošetřujícího vykáže dobu ošetřování podle počtu dnů ošetřování, druhý zaměstnavatel pak v počtu dní zbývajících do 9 (16), neskončí-li potřeba ošetřování dříve (počet dnů „vyčerpaných“ prvním pečujícím bude patrný z průkazu Rozhodnutí o vzniku potřeby ošetřování/péče);

doba před porodem, po kterou nebyla vykonávána výdělečná činnost z důvodu těhotenství, nejdříve však od začátku osmého týdne před očekávaným dnem porodu do dne, který bezprostředně předcházeli dni porodu.

Jde-li o zaměstnání malého rozsahu, vykazuje se pouze doba trvání té pracovní neschopnosti, která započala v měsíci, ve kterém byla splněna podmínka účasti na nemocenském pojištění (tj. bylo dosaženo rozhodného příjmu 2 000 Kč).

Výše uvedené vyloučené doby (omluvné důvody) se do ELDP neuvádějí u osob účastných pouze důchodového pojištění (§ 5 odst. 1 písm. w) a x) zákona č. 155/1995 Sb.).

Dále se za vyloučenou dobu považuje doba výkonu vojenské služby v ozbrojených silách České republiky, pokud nejde o vojáky z povolání a vojáky v další službě, pokud tato bude ve výjimečných případech přicházet v úvahu (§ 16 odst. 4 písm. d) zákona č. 155/1995 Sb.),

doba, po kterou podle pravomocného rozhodnutí soudu nadále trval právní vztah zakládající účast na pojištění, pokud podle tohoto rozhodnutí došlo k jeho skončení neplatně a pokud by jinak byla, kdyby nedošlo k neplatnému ukončení tohoto vztahu, splněna podmínka účasti na pojištění a pokud současně za tuto dobu nebyla soudem přiznána náhrada mzdy, platu nebo jiného započitatelného příjmu do vyměřovacího základu pro stanovení pojistného (§ 16 odst. 4 písm. j) zákona č. 155/1995 Sb.). Vyloučené doby se vykazují v počtu kalendářních dnů (nikoli pracovních) a neodečítají se z celkového počtu dnů uvedených v údajích „Dny“.

Existují výjimky, kdy se vyloučené doby na ELDP nevykazují – v případě, že se kryjí s dobou pojištění, v níž měl pojištěnec zúčtován příjem, mu náležela náhrada za ztrátu na výdělků po skončení pracovní neschopnosti náležící za pracovní úraz (nemoc z povolání) podle ustanovení § 371 zák. č. 262/2006 Sb., zákoníku práce. V takových případech nelze tyto doby považovat za vyloučené, a tedy je ani vykazovat do sloupce „Vyloučené doby“ na ELDP.

Vyměřovací základ – uvádí se úhrn zúčtovaných příjmů započitatelných do vyměřovacího základu pro stanovení pojistného ve smyslu § 5 odst. 1 a odst. 4 zákona č. 589/1992 Sb. Vyměřovací základ se do ELDP uvádí v plné výši bez ohledu na skutečnost, že odvodu pojistného podléhá pouze maximální vyměřovací základ, který v r. 2011 činí, podle zákona č. 347/2010 Sb., dvaasedmdesátinásobek průměrné mzdy – tj. 1 781 280 Kč (v roce 2010 dvaasedmdesátinásobek průměrné mzdy – čl. IX bod 4. zákona č. 362/2009 Sb. – tj. 1 707 048 Kč). Vyměřovací základ se uvádí bez teček, případně čárek s mezerou mezi tisíci a sty (např. 126 000).

Doby odečt. (Doby odečtené) – uvádí se počet kalendářních dnů, ve kterých pojištěnec výdělečně činný po vzniku nároku na důchod (dovršení důchodového věku, získání doby pojištění) bez

pobírání důchodu, nebo předčasného starobního důchodu, výdělečně činný před dovršením důchodového věku čerpal pracovní volno bez náhrady příjmů, měl neomluvenou nepřítomnost v práci. Rovněž se odečítají doby trvání omluvných důvodů.

Celkem – pro umožnění kontroly správnosti údajů provede zaměstnavatel součet číselných údajů ve sloupcích „Vyloučené doby“, „Vyměřovací základ“ a „Doby odečtené“.

3) Identifikační údaje zaměstnavatele a podpisy

Jednotlivé údaje tohoto oddílu se vyplňují následujícím způsobem:

Název zaměstnavatele – vyplňuje se celý název zaměstnavatele, pod kterým je zapsán v obchodním, živnostenském nebo jiném rejstříku, a obec sídla. Pokud je zaměstnavatelem fyzická osoba, uvádí se jméno a příjmení fyzické osoby a obec sídla, ve kterém má trvalý pobyt (bydliště), a to i v případě zaměstnavatele registrovaného v zahraničí.

IČ – uvádí se identifikační (individuální) číslo přidělované zaměstnavateli pro potřeby ČSÚ. IČ se uvede včetně úvodních nul. U zahraničních subjektů se uvádí individuální číslo vydané v cizině.

Variabilní symbol – uvádí se variabilní symbol přidělený zaměstnavateli jako plátcí pojistného správou sociálního zabezpečení.

Výdělečná činnost od – Vyplňuje se jen tehdy, byla-li výdělečná činnost konkrétního pojištěnce započata před kalendářním rokem, za který je ELDP veden. U osob účastných pouze důchodového pojištění a u osob, které vykonávají zaměstnání malého rozsahu, se údaj „Výdělečná činnost od“ vyplňuje i v případě, že činnost byla zahájena v daném kalendářním roce, za který je ELDP veden.

Datum vyhotovení ELDP – vyznačí se datum, kdy je ELDP vyhotovován (opravován, rekonstruován).

Datum a podpis pojištěnce – ELDP odesílaný do evidence orgánům sociálního zabezpečení nemusí údaj datum a podpis pojištěnce obsahovat. Datum a podpis pojištěnce je nezbytný na stejnopise ELDP, který zůstává založen u zaměstnavatele.

Podpis a razítko zaměstnavatele – podepisuje pověřený pracovník zaměstnavatele. V případě, že zaměstnavatel nevlastní razítko, ověří údaje čitelným podpisem statutárního zástupce zaměstnavatele. Zpracovává-li účetnictví firmy jiný zaměstnavatel, údaje ELDP ověřuje svým razítkem a podpisem zástupce tohoto zaměstnavatele. Pokud je v možnostech zaměstnavatele, je žádoucí použít razítko jiné barvy než červené.

Pro potřeby OSSZ – pole slouží výlučně pro orgány sociálního zabezpečení.

Tímto jsem se pokusila o zevrubný popis ELDP a jeho vyplňování. Podrobnější návod na vyplňování ELDP je k dispozici na webových stránkách České správy sociálního zabezpečení.

Evidenční list důchodového pojištění

Typ ELDP* Opava ELDP* za rok

1. Identifikace pojistěnce
 Příjmení (přechýleno): _____ Jméno: _____ Titul: _____ Rodný list: _____ Radné číslo pojistěnce: _____
 Titul: _____ Číslo domu: _____ Rodné příjmení: _____
 Obec: _____ Pošta: _____ PSČ (Pošt. území): _____ Míst. část: _____

2. Průběh pojištění v daném roce

Typ	MR	Od	Do	Dny	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	1-12	VD	VZ	DO
Celkem																				

3. Identifikační údaje zaměstnavatele a podpisy
 Název zaměstnavatele: _____ IČ: _____ Vyměřovací symbol: _____
 Vydělečná činnost od: _____
 Datum vyřazení z ELDP: _____
 1 4 0 7 0 0 3 5 0 1

Příklady vyplňování evidenčního listu

Následují příklady vyplnění oddílu 2. Průběh pojištění v daném roce tiskopisu ELDP v konkrétních vzorových situacích. Kromě oddílu 2 je vzorově vyplněn i údaj „Typ ELDP“ a „Výdělečná činnost od“.

1) Zaměstnanec, v pracovním poměru na dobu neurčitou od 2. ledna 2009 se sjednaným příjmem 24 000 Kč měsíčně, byl od 5. února 2009 do 11. března 2009 v dočasné pracovní neschopnosti. Za období od 22. října 2009 do 30. listopadu 2009 mu zaměstnavatel poskytl neplacené volno bez náhrady příjmu. Vyměřovací základ za rok 2009 činil celkem 1 800 000 Kč. Úhrn vyměřovacích základů přesáhl hranici maximálního vyměřovacího základu v srpnu 2009.

Záznam na ELDP za r. 2010 bude následující: Typ ELDP = 01

2. Průběh pojištění v daném roce

Kód	MR	Od	Do	Dny	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	1-12	VD	VZ	DO
1++	N	1.1.	1.12.	335											X			35	1 800 000	
Celkem																	Celkem	Celkem		
Celkem																	35	1 800 000		

Výdělečná činnost od 2. 1. 2009

V měsíci listopadu nebyla splněna ani jedna z podmínek účasti na pojištění vyplývající z § 11 odst. 2 zákona č. 155/1995 Sb. Vyměřovací základ se do ELDP uvádí v plné výši bez ohledu na skutečnost, že úhrn vyměřovacích základů přesáhl výši maximálního vyměřovacího základu.

2) Obdobná situace jako v příkladu č. 1, ale zaměstnanec měl u téhož zaměstnavatele uzavřen ještě souběžný pracovní poměr od 15. ledna 2010 do 15. prosince 2010, ve kterém sjednaný příjem činil 7 500 Kč měsíčně. V období od 5. února 2010 do 11. března 2010 byl zaměstnanec v dočasné pracovní neschopnosti. Povolené neplacené volno bez náhrady příjmu čerpal v tomto zaměstnání od 1. října 2010 do 30. listopadu 2010. Dosažený vyměřovací základ za r. 2010 činil 73 000 Kč.

Záznam na ELDP za r. 2010 pro tento druhý pracovní poměr bude následující:

Typ ELDP = 02

2. Průběh pojištění v daném roce

Kód	MR	Od	Do	Dny	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	1-12	VD	VZ	DO
2++	N	15.1.	15.12.	274										X	X			35	73 000	
Celkem Celkem Celkem																				
35 73 000																				

Výdělečná činnost
od 15. 1. 2010

3) Zaměstnanec v pracovním poměru uzavřeném na dobu neurčitou od 1. března 2005 se sjednaným příjmem 21 000 Kč měsíčně. Důchodový věk dovrší 29. července 2010. Žádost o starobní důchod uplatnil v květnu 2010 s datem přiznání od 1. srpna 2010. Pracovní poměr trvá i po přiznání starobního důchodu. Zaměstnanec byl v dočasné pracovní neschopnosti od 3. září 2010 do 28. září 2010. Vyměřovací základ za r. 2010 činí za leden až duben 98 000 Kč a za měsíce květen až prosinec 250 000 Kč.

Záznam na ELDP za r. 2010 bude následující:

Typ ELDP = 01

2. Průběh pojištění v daném roce

Kód	MR	Od	Do	Dny	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	1-12	VD	VZ	DO
1++	N	1.5.	28.7.	89																
1D+	N	29.7.	31.12.	130														26	250 000	26
Celkem Celkem Celkem																				
26 250 000 26																				

Výdělečná činnost
od 1. 3. 2005

ELDP s dobou pojištění do 30. 4. 2010 byl přiložen k žádosti o dávku důchodového pojištění. Vzhledem k tomu, že zaměstnání trvá i nadále a od 1. 1. 2010 vyhotovuje zaměstnavatel ELDP i pro starobního důchodce, vyhotoví na zbývajícím období roku navazující ELDP.

Doba dočasné pracovní neschopnosti po dovršení důchodového věku se rovněž vykazuje v údajích „Vyloučené doby“, avšak s ohledem na § 34 odst. 2 zákona č. 155/1995 Sb. se již nezapočítává do celkového počtu dnů ve sloupci „Dny“.

4) Zaměstnanec, v pracovním poměru na dobu neurčitou od 2. ledna 2006 se sjednaným příjmem 19 000 Kč měsíčně, skončil zaměstnání 31. května 2010. V dočasné pracovní neschopnosti byl zaměstnanec od 7. května 2010 do 10. června 2010. Dosažený vyměřovací základ k 31. květnu 2010 činil 175 000 Kč. Po skončení pracovního poměru mu zaměstnavatel v měsíci červnu 2010 zúčtoval náhradu mzdy za nevyčerpanou dovolenou ve výši 3 500 Kč.

Záznam na ELDP za r. 2010 bude následující:

Typ ELDP = 02

2. Průběh pojištění v daném roce

Kód	MR	Od	Do	Dny	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	1-12	VD	VZ	DO
1++	N	1.1.	31.5.	151														25	175 000	
1P+	N																		3 500	
Celkem Celkem Celkem																				
25 178 500																				

Výdělečná činnost
od 2. 1. 2006

Zaměstnavatel na ELDP vykazuje pouze dobu dočasné pracovní neschopnosti za dobu trvání pracovního poměru, tj. za dobu do 31. 5. 2010.

Příjem zúčtovaný po skončení zaměstnání bude uveden na samostatném řádku s kódovým označením 1P+.

Doba od 1. 6. 2010 do 10. 6. 2010 bude, na základě údajů převzatých z OSSZ, považována za dobu vyloučenou bez ohledu na příjem zúčtovaný po skončení pracovního poměru.

Obchodní společnost/družstvo a dlužné pojistné

5) Člen dozorčí rady akciové společnosti je v této společnosti zaměstnán v pracovním poměru na dobu neurčitou od 1. října 2003 se sjednaným příjmem 35 000 Kč měsíčně. Ke dni vyplňování ELDP za r. 2010 společnost dluží pojistné na sociální zabezpečení, a to za období od března 2010. Celkový zúčtovaný příjem za r. 2010 činil 327 000 Kč, za měsíce leden a únor 2010 činil celkem 70 128 Kč. V dočasné pracovní neschopnosti byl od 5. dubna 2010 do 20. dubna 2010.

Záznam na ELDP za r. 2010 bude následující:

Typ ELDP = 01

2. Průběh pojištění v daném roce

Kód	MR	Od	Do	Dny	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	1-12	VD	VZ	DO	Výdělečná činnost
1+S	N	1.1.	31.12.	59			X	X	X	X	X	X	X	X	X	X		16	70 128		od 1. 10. 2003
Celkem Celkem Celkem																		16	70 128		

Doba dočasné pracovní neschopnosti je dobou vyloučenou a bude uvedena v údajích „Vyloučené doby“, ale s ohledem na znění § 11 odst. 2 věty třetí zákona č. 155/1995 Sb. nemůže být tato doba zahrnuta jako doba pojištění do celkového počtu dnů ve sloupci „Dny“. V měsících březen až prosinec bude uveden znak „X“.

Krytí vyloučených dob s příjmem

6) Zaměstnanec v pracovním poměru od 23. května 2002 skončil zaměstnání 31. března 2010. V ochranné lhůtě dne 5. dubna 2010 onemocněl a v pracovní neschopnosti byl do 14. června 2010. Dosažený vyměřovací základ do 31. března 2010 činil 45 000 Kč. V měsíci květnu 2010 zaměstnavatel dodatečně zúčtoval zaměstnanci odměnu ve výši 7 000 Kč.

Záznam na ELDP za r. 2010 bude následující:

Typ ELDP = 02

2. Průběh pojištění v daném roce

Kód	MR	Od	Do	Dny	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	1-12	VD	VZ	DO	Výdělečná činnost
1++	N	1.1.	31.3.	90															45 000		od 23. 5. 2002
1P+	N																		7 000		
Celkem Celkem Celkem																			52 000		

Dobu trvání pracovní neschopnosti po skončení tohoto zaměstnání nebude zaměstnavatel na ELDP zaznamenávat. Příjem zúčtovaný po skončení zaměstnání bude uveden na samostatném řádku s kódovým označením 1P+.

Doba od 5. 4. 2010 do 14. 6. 2010 bude, na základě údajů převzatých z OSSZ, považována za dobu vyloučenou bez ohledu na příjem zúčtovaný po skončení pracovního poměru v měsíci květnu 2010.

7) Zaměstnankyně v pracovním poměru od 2. ledna 2002 v r. 2010 nastoupila na peněžitou pomoc v mateřství dne 1. března 2010. Dítě se narodilo 21. dubna 2010. V měsíci březnu 2010 zaměstnavatel zaměstnankyni dodatečně zúčtoval odměnu ve výši 6 500 Kč. Celkový dosažený vyměřovací základ za r. 2010 činil 54 500 Kč.

Záznam na ELDP za r. 2010 bude následující:

Typ ELDP = 01

2. Průběh pojištění v daném roce

Kód	MR	Od	Do	Dny	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	1-12	VD	VZ	DO	Výdělečná činnost
1++	N	1.1.	31.12.	120					X	X	X	X	X	X	X	X		20	54 500		od 2. 1. 2002
Celkem Celkem Celkem																		20	54 500		

V údajích „Dny“ bude vzhledem ke splnění podmínek účasti na pojištění podle § 11 odst. 2 zákona č. 155/1995 Sb. uveden počet dnů z období od 1. 1. 2010 do 30. 4. 2010. V celkovém součtu dnů uvedených v údajích „Vyloučené doby“ nebude s ohledem na zúčtovaný příjem zahrnut měsíc březen. Z měsíce dubna 2010 bude do vyloučených dob zahrnuto pouze období od 1. 4. 2010 do 20. 4. 2010, tj. do dne předcházejícího dni porodu.

Zaměstnání malého rozsahu (§ 7 zák. č. 187/2006 Sb.)

8) Zaměstnanec měl se zaměstnavatelem uzavřenu dohodu o pracovní činnosti na dobu určitou od 2. ledna 2010 do 31. října 2010, se sjednaným příjmem 1 400 Kč měsíčně (jedná se tedy o zaměstnání malého rozsahu – § 7 zákona č. 187/2006 Sb.). Práci pro zaměstnavatele začal vykonávat 5. ledna 2010. V době od 25. ledna 2010 do 11. března 2010 byl v dočasné pracovní neschopnosti.

V jednotlivých měsících r. 2010 byly zaměstnanci zúčtovány tyto příjmy:

Leden	2040 Kč	Březen	1050 Kč	Květen	1470 Kč	Červenec	1450 Kč	Září	2050 Kč
Únor	0 Kč	Duben	1400 Kč	Červen	1470 Kč	Srpen	1050 Kč	Říjen	1550 Kč

Záznam na ELDP za r. 2010 bude následující:

Typ ELDP = 02

2. Průběh pojištění v daném roce

Kód	MR	Od	Do	Dny	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	1-12	VD	VZ	DO	Výdělečná činnost
A++	A	5.1.	31.10.	96			X	X	X	X	X	X		X				46	4 090		od 5. 1. 2010
Celkem Celkem Celkem																					
																		46	4 090		

Po skončení tohoto zaměstnání zúčtoval zaměstnavatel zaměstnanci v měsíci lednu 2010 dodatečně odměnu ve výši 500 Kč. Zaměstnavatel vyhotoví opravný ELDP za rok 2010.

Záznam na ELDP za r. 2010 bude následující:

Typ ELDP = 52

Oprava ELDP ze dne: nutné vyplnit dle původního ELDP

2. Průběh pojištění v daném roce

Kód	MR	Od	Do	Dny	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	1-12	VD	VZ	DO	Výdělečná činnost
A++	A	5.1.	31.10.	127			X	X	X	X	X	X						46	6 140		od 5. 1. 2010
Celkem Celkem Celkem																					
																		46	6 140		

V údajích „Výdělečná činnosti od“ bude uvedeno datum skutečného nástupu do zaměstnání malého rozsahu.

Příjem zúčtovaný po skončení zaměstnání malého rozsahu se považuje pro účely pojištění za příjem zúčtovaný v kalendářním měsíci, v němž bylo toto zaměstnání ukončeno. V měsíci říjnu 2010 tak zaměstnanci vznikne dodatečně účast na pojištění, protože po sečtení příjmu 1 550 Kč zúčtovaného v říjnu 2010 a 500 Kč zúčtovaných v lednu 2010 celková výše příjmu (2 050 Kč) přesahuje výši rozhodného příjmu (rozhodný příjem pro rok 2010 činí 2 000 Kč).

Bc. Ivana Madarová,
oddělení metodické a kontrolní odboru sociálního pojištění OSVČ a přípravného důchodového řízení, ČSSZ

Užitečná informace

Po podání přehledu o příjmech a výdajích OSVČ za rok 2011 na příslušnou OSSZ (PSSZ) může provozovatel privátní lékařské praxe v souladu s ustanovením § 34 odst. 4 zákona č. 155/1992 Sb., o důchodovém pojištění, ve znění pozdějších předpisů, požádat o úpravu starobního důchodu. Podmínkou je, že nepřetržitý výkon jeho podnikatelské činnosti vykonávané současně s pobíráním starobního důchodu vypláceného v plné výši dosáhl minimálně délky dvou let. Výše procentní výměry stanoveného starobního důchodu se zvyšuje za každých 360 kalendářních dnů výdělečné činnosti o 0,4 % vypočteného základu.

Ing. František Elis, daňový poradce 0056

> Náhrada škody za pracovní úrazy

Pracovní úrazy jsou dlouhodobým problémem všech zaměstnavatelů. Jejich důsledky se promítají nejen v hospodaření firem, ale negativně ovlivňují finanční příjmy zaměstnanců a jejich sociální a životní situaci.

Pojem pracovního úrazu

Zákoník práce (dále ZP) v § 380 odst. 1 definuje pracovní úraz. Vychází přitom z judikatury. Pracovním úrazem se rozumí porucha zdraví způsobená zaměstnanci při plnění pracovních úkolů nebo v přímé souvislosti s ním, nezávisle na jeho vůli, krátkodobým, náhlým a násilným působením vnějších vlivů, a to nejen vlivů mechanických, ale i chemických (např. v případech náhlých otrav) a psychických. Jako pracovní úraz se posuzuje též úraz, který zaměstnanec utrpěl pro plnění pracovních úkolů (§ 380 odst. 2 ZP). Jde v podstatě o širěji vyložený pojem přímé souvislosti s plněním pracovních úkolů.

V těchto případech jde o to, že určité rozhodování nebo jednání zaměstnance při plnění jeho pracovních úkolů může vést k jeho fyzickému napadení jinou osobou, které se toto rozhodování nebo jednání týká. K úrazu většinou dochází v době, kdy již zaměstnanec pracovní úkoly neplní, ale dochází k němu právě proto, že zaměstnanec tyto úkoly dříve plnil nebo bude plnit. Příčinou úrazu musí tedy být postup postiženého při plnění pracovních úkolů.

K úrazu je tedy třeba úrazového děje, tj. události, která poškozuje zdraví, náhlého působení této události na organismus zaměstnance a konečně poškození organismu zaměstnance v důsledku této události. Typické pro úrazový děj jsou jeho objektivnost, tj. nezávislost na vůli jiných osob a neočekávanost z hlediska doby jeho vzniku, obsahu a rozsahu. K úrazu dochází náhlým působením zevních sil, tj. činností jiných předmětů, nebo působením vlastní tělesné síly.

Pracovním úrazem není tedy jen tělesné zranění způsobené nenadálým zevním násilím, nýbrž jakékoliv porušení zdraví (tělesné nebo duševní), k němuž došlo nezávisle na vůli poškozeného, jestliže toto porušení zdraví bylo způsobeno zevními vlivy, které svou povahou jsou krátkodobé, je-li zaměstnanec při práci, jíž není zvyklý a která je nepřiměřená jeho tělesným možnostem, nucen okamžitým, usilovným vzepětím sil překonávat větší odpor a zvýšit tak náhle, neobvykle a nadměrně svou námahu. Tato tělesná námaha musí být příčinou následku, o jehož odškodnění se jedná. Přitom nemusí jít o jedinou příčinu úrazu, nýbrž stačí, když jde o jednu z příčin, avšak o příčinu důležitou, podstatnou a značnou. Toto zevní působení je zpravidla takovou událostí, která vyvolá u postiženého subjektivní potíže, jež mu nedovolují pokračovat v obvyklé práci nebo jen s určitými potížemi anebo jej dokonce z práce vyrazují.

Příčinou úrazu jsou většinou mechanické vlivy, v menší míře působení chemických nebo jiných látek, s nimiž zaměstnanec přichází do styku, jako např. světlo, teplo, plyny, jedy apod. Působení vnějších vlivů musí být krátkodobé, náhlé a násilné. Podle soudní judikatury nejsou pracovním úrazem například nastalé bolesti v bederní oblasti, pokud k nim nedojde náhlým pracovním vypětím (zvednutím výrobku), ale zhoršení nastane postupně během delšího času, za současného působení různých faktorů, zejména těžké pravidelné práce, ale i věku zaměstnance. Za úraz se považuje i úpal a úžeh a ve výjimečných případech i infarkt myokardu nebo mozková mrtvice.

Soudy posuzují stejně námahu z tělesné práce i námahu z duševní práce.

Úraz vyvolaný mimořádným psychickým vypětím se považuje za pracovní, pokud k němu došlo při plnění pracovních úkolů nebo v přímé souvislosti s ním.

Nemůže být proto pracovním úrazem např. náhlá cévní příhoda, která byla vyvolána tím, že nadřizený zaměstnanec nepříznivě hodnotil jiného zaměstnance (poškozeného) a odvolal jej z funkce.

V tomto případě k poruše zdraví nedošlo v důsledku duševního vypětí vyvolaného nadměrným pracovním vyčerpáním, ale z jiných důvodů. Podobně se nejedná o pracovní úraz, např. pokud zaměstnanec utrpí šok a ochrnutí části těla v důsledku jeho rozčilení poté, co mu bylo oznámeno, že s ním zaměstnavatel rozvažuje pracovní poměr.

Náhrada škody

Zaměstnanci v důsledku pracovního úrazu náleží: náhrada za ztrátu na výdělků, a to po dobu pracovní neschopnosti (rozdíl mezi nemocenskými dávkami a průměrným výdělkem) a náhrada za ztrátu na výdělků po skončení pracovní neschopnosti (rozdíl mezi dřívějším průměrným výdělkem a výdělkem na novém pracovišti) v případě, že si zaměstnanec méně vydělává.

Dále mu náleží bolestné a ztížení společenského uplatnění, které stanoví lékař. V úvahu přichází i náhrada škody, která mu vznikla na věcech, jež měl zaměstnanec při pracovním úrazu u sebe, případně na sobě.

Plnění pracovních úkolů a přímá souvislost s ním

Odpovědnost zaměstnavatele za škodu nastupuje v případě, kdy škoda zaměstnanci vznikla při plnění pracovních úkolů nebo v přímé souvislosti s ním. Pokud by ke škodě došlo mimo rámec plnění pracovních úkolů nebo v přímé souvislosti s ním, nemohlo by dojít ke vzniku pracovněprávní odpovědnosti za škodu, ale mohla by vzniknout, při splnění potřebných předpokladů, např. odpovědnost občanskoprávní.

Bude tomu např. při excesu – vybočení z plnění pracovních povinností. Soud v této souvislosti řešil případ, kdy se zaměstnanec domáhal odškodnění za úraz oka, který údajně utrpěl při práci u ručního lisu. V soudním řízení bylo zjištěno, že žalobce spolu s dalším zaměstnancem po sobě házeli na pracovišti závěry od limonádových lahví, přičemž jeden z uživatelů způsobil žalobci poranění oka. Soud dospěl k závěru, že takovéto počínání je nutno kvalifikovat jako vybočení z plnění pracovních úkolů, a že proto žalobcův úraz nelze považovat za úraz pracovní. Z mezí plnění pracovních úkolů a přímé souvislosti s ním nevybočuje taková činnost zaměstnance, která nepostrádá místní, časový a věcný (vnitřní účelový) vztah k plnění pracovních úkolů, popř. k výkonu úkonů, jež přímo souvisejí s plněním pracovních úkolů. Z uvedených kritérií má rozhodující význam věcný vztah, tj. vztah činnosti, již (při níž) byla škoda způsobena, k pracovním úkolům, popř. k úkonům, jež přímo souvisejí s plněním pracovních úkolů. V podstatě jde o to, zda při činnosti, již (při níž) byla způsobena škoda, zaměstnanec sledoval z objektivního i subjektivního hlediska plnění pracovních úkolů.

Z úkonů konaných v přímé souvislosti s plněním pracovních úkolů se výslovně vylučují cesta do zaměstnání a zpět, kterou se rozumí cesta z místa bydliště (ubytování) zaměstnance do místa vstupu

do objektu zaměstnavatele nebo na jiné místo určené k plnění pracovních úkolů, popř. na určené shromaždiště (u zaměstnavatelů v lesnictví, zemědělství a stavebnictví). U vojáků z povolání se cestou do zaměstnání a zpět rozumí cesta do služby a zpět. Ovšem při vyhlášení bojové pohotovosti, stejně jako při poplachu, se cesta do kasáren, na shromaždiště a zpět podle soudní judikatury považuje za úkon konaný v přímé souvislosti s plněním pracovních (služebních) úkolů. Podobně u vojáků, kteří nastupovali k výkonu základní vojenské služby, se za úkon konaný v přímé souvislosti s plněním pracovních (služebních) úkolů považovala cesta vojáka z místa pobytu do místa uvedeného v povolávacím rozkazu (nutný úkon před počátkem základní služby) a cesta po skončení služby z místa jejího výkonu do místa pobytu.

Je třeba vycházet ze skutečnosti, že voják je povinen podrobit se rozkazům vojenských orgánů a že za neuposlechnutí těchto rozkazů může být postižen. V tom se spatřuje specifický rozdíl služební povinnosti vojáka jak od povinnosti jiné fyzické osoby, která nastupuje do pracovního poměru k zaměstnavateli, tak od cesty zaměstnance do zaměstnání po vzniku pracovního poměru.

Bez záznamu o úrazu

Povinnosti zaměstnavatelů na úseku záznamů a evidence pracovních úrazů jsou stanoveny zákoníkem práce v části týkající se bezpečnosti a ochrany zdraví při práci a nařízením vlády č. 494/2001 Sb., kterým se stanoví způsob evidence, hlášení a zasílání záznamu o úrazu, vzor záznamu o úrazu a okruh orgánů a institucí, kterým se ohlašuje pracovní úraz a zasílá záznam o úrazu (dále jen „nařízení vlády o evidenci pracovních úrazů“). Důležitým podkladem pro posouzení odpovědnosti zaměstnavatele za pracovní úraz a důvodů, které zaměstnavatel uplatňuje pro zproštění své zákonné odpovědnosti, je záznam o pracovním

úrazu. Záznam tvoří podklad nejen pro odškodňovací řízení a pro regresní náhrady, ale i pro posouzení, jaká opatření bude muset zaměstnavatel učinit, aby se podobné úrazy neopakovaly.

V případě vzniku pracovního úrazu v prostorách zaměstnavatele je zaměstnavatel v první řadě povinen neprodleně vyšetřit příčiny a okolnosti vzniku pracovního úrazu, a to za účasti zaměstnance, pokud to zdravotní stav zaměstnance dovoluje, a za účasti příslušného odborového orgánu nebo zástupce pro oblast bezpečnosti a ochrany zdraví při práci a bez vážných důvodů neměnit stav na místě úrazu. Dále zaměstnavatel bezprostředně po úrazu musí sepsat záznam, kde se shrnují výsledky šetření.

Záznam musí obsahovat zejména, za jakých okolností k úrazu došlo, určení zdroje úrazu, hlavní příčiny vzniku úrazu a o jakou činnost zaměstnance šlo, aby bylo možno posoudit, zda jde o úraz utrpěný při plnění pracovních úkolů nebo v přímé souvislosti s ním, dále údaje o zaměstnavateli, u kterého k úrazu došlo, údaje o zaměstnavateli, u něhož je zaměstnanec v pracovněprávním vztahu, údaje o poškozeném zaměstnanci.

Ze záznamu musí být dále patrné, zda zaměstnavatel dodržel všechny povinnosti uložené mu na úseku bezpečnosti a ochrany zdraví při práci, zda nedošlo k porušení bezpečnostního předpisu ze strany zaměstnavatele, zda jsou splněny podmínky pro zproštění zaměstnavatele jeho odpovědnosti za vzniklou škodu (např. porušení bezpečnostního předpisu nebo pokynu, lehkomyšlné jednání nebo opilost ze strany zaměstnance) apod. Výše uvedené skutečnosti lze nejlépe zjistit bezprostředně po úrazu, proto považují za oprávněný požadavek stanovený nařízením vlády o evidenci pracovních úrazů, aby záznam o úrazu byl proveden v době co nejkratší, nejméně po pěti pracovních dnech po oznámení pracovního úrazu. Záznam má být objektivním zrcadlem úrazového děje.

Může se totiž stát věrohodným dokladem o pracovním úrazu i pro pozdější dobu, neboť zaměstnanec může nárok na náhradu škody v důsledku pracovního úrazu uplatňovat na zaměstnavateli až později, kdy se dodatečně projevily důsledky úrazu.

Zaměstnavatel vyhotovuje záznamy a vede dokumentaci o všech pracovních úrazech, jejichž následkem došlo ke zranění zaměstnance s pracovní neschopností delší než tři kalendářní dny nebo k úmrtí zaměstnance. Naopak o všech pracovních úrazech, i když jimi nebyla způsobena pracovní neschopnost nebo byla způsobena pracovní neschopnost nepřesahující tři dny, musí zaměstnavatel vést evidenci v knize úrazů (§ 105 odst. 2,3 ZP). Zaměstnavatel není tedy povinen vyhotovovat záznam o všech pracovních úrazech, některé z nich pouze eviduje. Evidence pracovního úrazu by měla obsahovat všechny údaje potřebné k sepsání záznamu o úrazu. Zaměstnavatel dále vede evidenci zaměstnanců, u nichž byla uznána nemoc z povolání, která vznikla na pracovištích zaměstnavatele (§ 105 odst. 6 ZP).

Jestliže dojde u zaměstnance k pracovnímu úrazu, je zaměstnavateli zákoníkem práce uložena povinnost ohlásit úraz příslušným orgánům a institucím (§ 105 odst. 4 ZP). Nařízení vlády o evidenci pracovních úrazů upravuje souhrnně veškeré ohlašovací povinnosti vážící se ke vzniku pracovního úrazu. Zaměstnavatel ohlašuje pracovní úraz zejména státnímu zástupci nebo útvaru Policie České republiky (jde-li o podezření na spáchání trestného činu), dále odborovému orgánu nebo zástupci zaměstnanců pro oblast bezpečnosti a ochrany zdraví při práci, zaměstnavateli, který zaměstnance k práci vyslal, organizacím státního odborného dozoru nad bezpečností práce, pojišťovně, u které je zaměstnavatel pojištěn pro případ své odpovědnosti za škodu při pracovním úrazu, a v případě smrtelného pracovního úrazu též zdravotní pojišťovně.

Zaměstnavatel je dále povinen zaslat záznamy o pracovních úrazech za uplynulý kalendářní měsíc nejpozději do pátého dne následujícího měsíce příslušnému inspektorátu práce nebo báňskému úřadu a příslušné zdravotní pojišťovně. V případě smrtelného pracovního úrazu zaměstnavatel zašle záznam i územně příslušnému útvaru policie.

V praxi se velmi často vyskytují názory, že neohlásí-li zaměstnanec zaměstnavateli vznik pracovního úrazu a nebyl-li o něm sepsán záznam, nebude mu pracovní úraz odškodněn. Evidence pracovních úrazů a sepisování záznamů o nich je důležitou pomůckou pro posouzení, zda a do jaké míry zaměstnavatel za vzniklou škodu odpovídá, představuje skutkový podklad pro odškodňovací řízení a pro zjišťování objektivní pravdy v případě pracovního sporu v soudním řízení. Záznam o úrazu není ovšem jediným a rozhodujícím důkazem o skutečnosti, zda úraz, který zaměstnanec utrpěl, je pracovním úrazem podle zákoníku práce. Včasné hlášení úrazu a řádné sepsání záznamu o úrazu nejsou podle ustálené soudní praxe podmínkou pro uplatnění nároků na odškodnění.

Dojde-li ke sporu zaměstnance se zaměstnavatelem, je orgán, který spor rozhoduje, povinen použitím všech přístupných důkazních prostředků (např. výpovědi svědka, znaleckého posudku, listinných materiálů, dokumentů) zjistit podle zásady objektivní pravdy všechny rozhodné skutečnosti potřebné k posouzení, zda skutečně šlo o pracovní úraz. To platí i tehdy, pokud záznam o úrazu nebyl sepsán. Výše uvedené závěry jsou obsaženy v rozhodnutí Nejvyššího soudu č. 24/1965 Sbírky rozhodnutí čs. soudů. V případě, že údaje v záznamu nebudou úplné či objektivní, lze počítat s tím, že se při přešetření ve sporu dojde k jiným závěrům. Např. soud na základě výsledku svědků dospěje k závěru, že u žalobce nešlo o pracovní úraz, ačkoli záznam o úrazu obsahoval údaje, které svědčily o opaku.

Mohou se vyskytnout i takové případy, kdy záznam o úrazu obsahuje údaje, které vůbec neodpovídají skutečnému úrazovému ději. V praxi nastávají i situace, kdy zaměstnanec neohlásí úraz, protože se jeho následky bezprostředně neprojevily. Teprve později se projeví následky, které zaměstnanec neočekával. Bylo by jistě nesprávné nepřiznat zaměstnanci nárok na náhradu škody, prokázali, že utrpěl úraz je úrazem pracovním. Zde pak přicházejí v úvahu obvyklé důkazní prostředky, jako např. výslech ostatních zaměstnanců, vyjádření lékaře. Je proto v zájmu zaměstnanců, aby úraz oznámili ihned svým nadřízeným, neboť neučinili tak, je pro ně často obtížné později pracovní úraz prokázat.

V rámci úrazové prevence a prevence vzniku nemocí z povolání je zaměstnavateli uloženo přijímat opatření proti opakování pracovních úrazů a zajistit odstraňování pracovních podmínek vyvolávajících ohrožení nemocí z povolání nebo nemocí z povolání (§ 105 odst. 5 ZP).

Škoda na věcech

O škodu na věcech v souvislosti s pracovním úrazem jde například, jestliže si zaměstnanec při pracovním úrazu poškodí hodinky, které měl u sebe, zničí oděv apod.

Věcná škoda je poněkud širší a zahrnuje v sobě i náklady spojené například s obstaráváním domácnosti, náklady na pečovatelku o děti, na výkon těžkých prací v domácnosti apod. Věcná škoda může též spočívat ve zvýšených nákladech na stravu.

V některých případech, kdy dodržování určité skladby stravy je přímo podmínkou úspěšného léčení, jako je tomu např. u žloutenky, cukrovky apod., lze zvýšené náklady považovat za náklady spojené s léčením. Jsou ovšem případy, kdy lékaři doporučují konzumaci určitých potravin a zvýšené náklady, které takto vznikají, je nutno považovat za věcnou škodu, která má být postiženým zaměstnancům

uhrazena, pokud náklady přesahují částku, kterou zaměstnanec za stravu vynakládal před pracovním úrazem.

Výkladem pojmu „věcné škody“ při pracovních úrazech se zabýval bývalý Nejvyšší soud ČSR v rozsudku sp. zn. 3 C z 49/1971 otištěném v Bulletinu Nejvyššího soudu ČSR č. 8/1972, vydaném pro služební potřebu soudů. V tomto rozhodnutí byla řešena otázka náhrady nákladů za obstarání prací v domácnosti, které žena nemůže konat v důsledku pracovního úrazu, a proto si na ně musí sjednat za úplatu jinou osobu.

Právní teorie i praxe rozlišuje dva pojmy: škodu na věcech a věcnou škodu v důsledku pracovního úrazu. O škodu na věcech jde například tehdy, jestliže si zaměstnanec při pracovním úrazu rozbi- je hodinky, které měl u sebe, poškodil oděv apod.

Věcná škoda je poněkud širší a zahrnuje v sobě i náklady spojené například s obstaráváním domácnosti, náklady na pečovatelku o děti, na výkon těžkých prací v domácnosti apod. Věcná škoda může též spočívat ve zvýšených nákladech na stravu.

V některých případech, kdy dodržování určité „skladby stravy“ je přímo podmínkou úspěšného léčení, lze zvýšené náklady považovat za náklady spojené s léčením. Jsou ovšem případy, kdy lékaři doporučují konzumaci určitých potravin a zvýšené náklady, které takto vznikají, je nutno považovat za věcnou škodu, která má být postiženým zaměstnancům uhrazena, pokud náklady přesahují částku, kterou poškozený za stravu vynakládal před pracovním úrazem.

Z judikatury:

Žena utrpěla pracovní úraz a v důsledku toho nemohla vykonávat těžké práce v domácnosti (skládání a nošení uhlí apod.) a musela za ně třetím osobám, které je vykonávaly, platit.

Obvodní soud přiznal této ženě náhradu věcné škody. Správně rozhodl, když přiznal poškození jako věcnou škodu spočívající v tom, že si musela sjednat placenou výpomoc v domácnosti, částkou 6 000 Kč za uplynulou dobu.

Náhrada a podpora v nezaměstnanosti

Podmínkou trvání nároku na náhradu za ztrátu na výděleku po dobu nezaměstnanosti je, aby se zaměstnanec průběžně aktivně zajímal o získání zaměstnání. Podobné názory jsou obsaženy v judikatuře soudů, jedná se např. o rozsudek Vrchního soudu v Praze spisová značka Cdo 221/94-49 a rozsudek Nejvyššího soudu spisová značka 2 Cdon 27/97, publikovaný v časopise Soudní judikatura č.13/1998 pod č. 93.

V případech zaměstnanců, kteří skončili pracovní poměr, začali podnikat a je jim poskytována náhrada za ztrátu na výděleku, nebude postiženému započítáván žádný příjem z podnikání, ale tzv. stop výdělek ke dni skončení zaměstnání vykonávaného v pracovněprávním vztahu. Zaměstnancům, kteří po utrpění pracovního úrazu (nemoci z povolání) nikdy nezačali vykonávat jinou vhodnou práci v pracovněprávním vztahu, ale přímo zahájili vlastní podnikání, náleží také náhrada za ztrátu na výděleku. Jako jejich výdělek po pracovním úrazu (zjištění nemoci z povolání) je možné vzít za rozhodující pravděpodobný výdělek, kterého by mohli docílit výkonem zaměstnání v pracovněprávním vztahu s plným využitím jejich zbylého pracovního potenciálu. Tzv. zaměstnanostní hlediska (situace na trhu práce) by ani v těchto případech neměla hrát roli, ale mělo by se přihlížet pouze k pracovnímu potenciálu odškodňovaného zaměstnance (viz rozh. soudu 93/1998).

Pokud zaměstnanci skutečně pravidelně uchází výdělek, pak se náhrada za ztrátu na výděleku po skončení pracovní neschopnosti poskytuje formou pravidelně

opakované peněžité renty jednou měsíčně, pokud se poškozený se zaměstnavatelem nedohodne jinak (§ 382 ZP). V případě, že dochází pouze k občasnému poklesu výděleku, nejsou dány podmínky pro poskytování peněžité renty do budoucna. Peněžítá renta se poskytuje do budoucna zpravidla tehdy, když je poškozenému zaměstnanci přiznán po skončení pracovní neschopnosti invalidní důchod a dále již nepracuje. Za minulou dobu, např. do rozhodnutí soudu, musí být náhrada za ztrátu na výděleku za každý měsíc skutečně vypočtena. Náhrada za ztrátu na výděleku po skončení pracovní neschopnosti přísluší zaměstnanci nejdéle do konce kalendářního měsíce, ve kterém dovrší věku 65 let (§ 371 odst. 6 ZP). Zánik nároku na náhradu za ztrátu na výděleku je absolutní a bezvýjimečný, nepřihlíží se k případnému přetrvávajícímu pracovnímu potenciálu zaměstnance. Ze slova „nejdéle“ zároveň vyplývá, že trvání nároku do 65 let věku zaměstnance není absolutní a že se odpovědný zaměstnavatel může i před dovršením tohoto věku dovolávat změny poměrů na straně zaměstnance, spočívající ve snižování pracovního potenciálu v důsledku zvyšujícího se věku zaměstnance nebo v důsledku vzniku tzv. obecných onemocnění u něj.

Tyto situace řeší § 371 odst. 3. U uchazeče o zaměstnání, který měl pracovní úraz, se za výdělek po pracovním úrazu z povolání považuje výdělek ve výši minimální mzdy. Prakticky to znamená, že by bývalému zaměstnanci (nyní uchazeči o zaměstnání) náležel rozdíl mezi minimální mzdou (v současnosti 8000 Kč) a poskytovanou podporou v nezaměstnanosti.

Z další judikatury: R 8/1983, R 9/1983, R 22/1992, Sborník III, str. 85, 86, R 46/1982, 6 Cdo 91/94 Vrchního soudu v Praze, 6 Cdo 44/92 Nejvyššího soudu ČR, 17 Co 142/94 Krajského soudu v Hradci Králové, 6 Cdo 9/92 Nejvyššího soudu CR, R 35/1996, R 29/2000.

Povinné pojištění zaměstnavatelů

Zaměstnavatelé jsou sice povinni odvádět pojistné podle vyhl. č. 125/1993 Sb., pro případné úrazy a nemoci z povolání, které se stanou jejich zaměstnancům, ale pojišťovny mohou na nich v některých případech uplatňovat zpětnou úhradu těchto částek. Je to např. tehdy, jestliže zaměstnanec zaměstnavatele způsobil škodu úmyslně, pod vlivem alkoholu nebo jiné návykové látky, došlo-li ze strany zaměstnavatele nebo jejího zaměstnance k úrazu závažným porušením předpisů o bezpečnosti a ochraně zdraví při práci nebo došlo-li ke škodě v přímé souvislosti s výkonem činnosti provozované neoprávněně. Stejně právo má pojišťovna proti zaměstnavateli, byla-li škoda způsobena zaviněným porušením pracovních povinností v pracovněprávních vztazích.

Toto zákonné pojistné je sice daňovým výdajem podle § 24 odstavec 2 písm. p) zákona č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, ale náhrada těchto škod se pak může projevit v hospodářských výsledcích zaměstnavatele a tím negativně u všech zaměstnanců (např. snížením částek na odměny, na finanční zvýhodnění apod.).

Poznámka: Vyhlášku č. 125/1993 Sb. ruší zákon č. 266/2006 Sb., o úrazovém pojištění zaměstnanců, ale jeho účinnost již byla několikrát odložena. Vyhl. číslo 125/1993 Sb. je tedy i nadále v účinnosti.

Dohoda o náhradě škody

V pracovních sporech mezi zaměstnavatelem a zaměstnancem platí, že vždy je lepší se dohodnout než se „soudit“. U netypických pracovních úrazů to platí dvojnásob.

Při sjednávání dohod o mimosoudním odškodnění netypických pracovních úrazů by se mělo postupovat podle § 125 zákona č. 99/1963 Sb. (občanský soudní řád). Zejména se jedná o prokázání existence důvodů, které pro zaměstnavatele znamenají zproštění odpovědnosti za pracovní úraz.

Podle ustanovení § 125 občanského soudního řádu o důkazních prostředcích se mohou používat za důkaz všechny prostředky, jimiž lze zjistit skutečný a objektivní stav, zejména výslech svědků, znalecký posudek, zprávy a vyjádření orgánů, listiny, výslech účastníků. Mají-li se předcházet soudní spory a náhrady škod z pracovních úrazů, je třeba, aby zaměstnavatel již v mimosoudním řízení seznámil zaměstnance s navrhovanými důkazy, neboť dohoda mezi poškozeným a zaměstnavatelem je jedním z častých způsobů odškodnění pracovního úrazu v mimosoudním řízení. Většinou se uzavírá v případech, kdy zaměstnavatel uznává svou odpovědnost za způsobený pracovní úraz nebo nemoc z povolání. Vyčíslení jednotlivých nároků není třeba v těchto případech sporem, neboť podklady pro posouzení nároku za ztrátu na výdělku dodá mzdová účtárna a bodové hodnocení pro bolestné a ztížení společenského uplatnění obstará lékař.

U netypických pracovních úrazů je znalecký posudek lékaře jedním z rozhodujících důkazů. Lékař musí potvrdit úrazový děj, tedy příčinnou souvislost mezi úrazem a vzniklou škodou a další okolnosti, jako je vliv pracovního zatížení na vznik úrazu, zdravotní stav zaměstnance apod.

JUDr. Ladislav Jouza,
odborník na pracovní právo

Předplatné časopisu Informace pro lékařské praxe na rok

činí **1245 Kč** (včetně DPH)

Předplacením časopisu si zajistíte:

- 6 čísel ročníku
- na vyžádání elektronický archiv 2010
- zdarma právní, daňovou a administrativní poradnu
- recepty za 9 Kč včetně DPH (cena je uvedena za 100 listů), ostatní zdravotnické tiskopisy za příznivé ceny
- o různých předplatitelských výhodách budete postupně informováni

Nabídka pro nové předplatitele!

Při objednání časopisu na rok 2012 do konce roku 2011 dostanete číslo 5/2011 a 6/2011 zdarma

Časopis

Informace pro lékařské praxe si můžete objednat na e-mailu:
info@infolekar.cz

a na adrese redakce časopisu
**Informace pro lékařské praxe,
Konstantinova 1481/20,
149 00 Praha 4,**

na telefonu **267 910 430**,
faxem **267 910 433**.

**Děkujeme stálým odběratelům
za podporu.**

**Věříme, že i v budoucnu naleznete
v našem časopise pro svou praxi
mnoho užitečného!**

Za vydavatele časopisu
Mgr. Alena Švejnhová